

**2018 HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(MERSİN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASEMİN YALDIZ SELBİ

**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**MERSİN
KASIM - 2019**

**2018 HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ
(MERSİN İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YASEMİN YALDIZ SELBİ

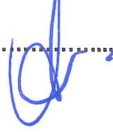
**MERSİN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**Danışman
Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR**

**MERSİN
KASIM - 2019**

Yasemin YALDIZ SELBİ tarafından Prof.Dr.Soner Mehmet ÖZDEMİR danışmanlığında hazırlanan "2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Mersin İli Örneği)" başlıklı bu çalışma aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Görevi	Unvanı, Adı ve Soyadı	İmza
Başkan	Prof.Dr.Soner Mehmet ÖZDEMİR	
Üye	Prof.Dr.Halil TOKCAN	
Üye	Dr.Öğr.Üyesi Nilgün DAĞ	

Yukarıdaki Jüri kararı Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 02/01/2020 tarih ve 01...../ 36..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof.Dr.Gülşen AVCI
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN

Mersin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinde belirtilen kurallara uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
  - Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak kullandığımı,
  - Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
  - Bu tezin herhangi bir bölümünü Mersin Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı,
  - Tezin tüm telif haklarını Mersin Üniversitesi'ne devrettiğimi
- beyan ederim.

ETHIC DECLARATION

This thesis is prepared in accordance with the rules specified in Mersin University Graduate Education Regulation and I declare to comply with the following conditions:

- I have obtained all the information and the documents of the thesis in accordance with the academic rules.
- I presented all the visual, auditory and written informations and results in accordance with scientific ethics.
- I refer in accordance with the norms of scientific works about the case of exploitation of others' works.
- I used all of the referred works as the references.
- I did not do any tampering in the used data.
- I did not present any part of this thesis as an another thesis at Mersin University or another university.
- I transfer all copyrights of this thesis to the Mersin University.

21 Kasım 2019 / 21 November 2019

İmza / Signature
Yasemin YALDIZ SELBİ

ÖZET

2018 HAYAT BİLGİSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ (MERSİN İLİ ÖRNEĞİ)

Bu araştırmada, 2018 yılından itibaren ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflarda uygulanmaya başlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Mersin ili merkez ilçelerinde (Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir) sınıf öğretmeni olarak görev yapan 494 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veriler nicel ve nitel veri toplama araçları ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin kapsam geçerliği için uzman görüşü alınmış, yapı geçerliği sonucunda ise beş (5) alt boyut belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirlik analizi için Likert tipinde geliştirilen ölçekler için en çok kullanılan güvenirlik analizlerinden biri olan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçekteki 39 maddeye uygulanan Cronbach Alfa analizine göre, ölçeğin tümünün iç tutarlılık katsayısı .976 olarak bulunmuştur. Güvenirlik analizi sonuçları incelendiğinde, ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyonlarının en düşük .467 ve en yüksek ise ,779 olduğu görülmüştür. Araştırmada elde edilen veriler frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen nitel veriler için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve örneklem grubunda yer alan 10 öğretmene uygulanmıştır. Görüşme formunun geçerliği için uzman görüşü ve doğrudan alıntılardan yararlanılmıştır. Nitel veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır.

Nicel bulgulara göre, araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 İlkokul Hayat Bilgisi öğretim programını genel olarak olumlu olarak değerlendirdikleri ve öğretmenlerin görüşleri arasında demografik özelliklerine (cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, mezun olunan program) göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Nitel bulgular göstermiştir ki katılımcı öğretmenler tıpkı nicel bulgular gibi, 2018 İlkokul Hayat Bilgisi öğretim programını genel anlamda olumlu olarak değerlendirmişler, ancak programın günlük hayatla ilişkilendirilmesi, kazanımlar, programın içeriği, öğretme- öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme boyutlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Ayrıca öğretim programının uygulanmasında kavramların soyut kaldığı, materyal eksikliği, kaynak kullanımı ve öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklı sorunlar yaşandığı belirlenmiştir. Elde edilen bulgular ışığında program geliştirme çalışmalarının pilot uygulamalar yapılarak gerçekleştirilmesi, programların uygulayıcısı konumunda olan öğretmenlere uygulamalı eğitim ve bilgilendirme toplantılarının yapılması ve programların program geliştirme ve değerlendirme ilkeleri dikkate alınarak geliştirilmesine ihtiyaç olduğu yönünde öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hayat bilgisi, hayat bilgisi dersi öğretim programı, ilkokul, öğretmen.

Danışman: Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR, Mersin Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Mersin.

ABSTRACT

EVALUATION OF 2018 LIFE SCIENCES COURSE CURRICULUM ACCORDING TO TEACHERS' VIEWS (A CASE OF MERSIN)

In this study, it was aimed to evaluate the Life Science Lesson Curriculum which was started to be applied in the 1st, 2nd and 3rd grades of primary school since 2018 according to the opinions of the teachers. The sample of the study consists of 494 classroom teachers who work as class teachers in the central districts of Mersin (Akdeniz, Mezitli, Toroslar and Yenişehir). The data were collected by quantitative and qualitative data collection tools. Expert opinion was taken for the content validity of the scale used in the study and five (5) sub-factors were determined as a result of the construct validity. For the reliability analysis of the scale, Cronbach Alpha internal consistency coefficient, which is one of the most widely used reliability analyzes, was calculated. According to Cronbach's alpha analysis applied to 39 items in the scale, the internal consistency coefficient of the whole scale was found to be .976. When the reliability analysis results were examined, it was seen that item total correlations of items in the scale were between 467 and 779.

The data obtained in the present study were analyzed by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, independent group t test and One Way ANOVA. For the qualitative data obtained from the study, semi-structured interview form was prepared and applied to 10 teachers in the sample group. Expert opinions and direct quotations were used for the validity of the interview form. Qualitative data were analyzed and interpreted using descriptive analysis technique. According to the quantitative findings, it was found that the teachers who participated in the study evaluated the 2018 Primary School Life Science curriculum as positive in general and there was no statistically significant difference between the opinions of the teachers according to their demographic characteristics (gender, age, professional seniority, graduated program).

Qualitative findings showed that, like the quantitative findings, the participant teachers evaluated the 2018 Primary School Life Science Curriculum as positive generally, but emphasized that the curriculum should be associated with daily life, gains, content of the curriculum, teaching-learning process and assessment-evaluation dimensions should be developed. In addition, it was determined that the concepts remained abstract in the implementation of the curriculum, lack of material, resource use and problems caused by the social, cultural and socio-economic conditions of the students. In the light of the findings, it was suggested that the curriculum development activities should be carried out by pilot implementations, practical training and information meetings should be held for the teachers who are the implementers of the curriculum and the curricula should be developed considering the principles of curriculum development and evaluation.

Keywords: Life science, life science curriculum, primary school, teacher.

Supervisor: Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR, Mersin University, Department of Primary Education, Mersin.

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

Öğrenme-öğretme süreçlerinde öğrencilerin kazanması beklenen bilgi, beceri tutum, değer ve yeterlikler uzmanlarca geliştirilen öğretim programları aracılığıyla hayata geçirilmektedir. Öğretim programları ise bilimsel, sistematik ve süreklilik içeren bir anlayış içerisinde program geliştirme çalışmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Program geliştirme çalışmaları, öğretim programlarının yaşanan çağın ihtiyaçlarına, özelliklerine ve bireylerden beklenen yeterlikleri kazandıracak nitelik taşınmalıdır. Bu sayede öğretim programları zamanın koşulları ve gereksinimlerine göre güncellendiği gibi, öğrencilerin de daha donanımlı ve kaliteli eğitim alması anlamına gelmektedir. Ülkemizde de çeşitli yıllarda Türkiye’de ve dünyada yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik ve diğer alanlardaki değişme ve gelişmelere göre öğretim programları belirli boyutlar açısından güncellenmekte ya da yeniden geliştirilip uygulamaya geçirilmektedir. İlkokul 1., 2. ve 3. sınıflarda odak ders olarak okutulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim programı da son olarak 2018 yılında geliştirilerek güncellenmiştir. Bu program henüz yeni olduğu için literatürde bu programı ele alan ve tüm boyutları ile inceleyen bir akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Bu bağlamda yapılan bu araştırma ile ilkokul 1, 2. ve 3. sınıflarda uygulamaya başlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğretmen görüşlerine göre tüm boyutları ile incelenmesi amaçlanmıştır. Özellikle programların uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşleri oldukça önemlidir. Bu araştırma ile elde edilen bulguların programın geleceğine ışık tutacağı gibi, hem program geliştiricilere geri dönüş sağlandığı hem de bu derse giren ilkokul sınıf öğretmenlerine bu konuda görüş ve önerilerini dile getirme imkânı verilmiştir. Başta bu araştırmaya katılarak değerli görüşlerini samimi bir şekilde paylaşan örneklem grubunda yer alan katılımcı öğretmenlerimiz başta olmak üzere tüm öğretmenlerimize teşekkür eder şükranlarımı sunarım.

Lisansüstü öğrenimim boyunca yardımlarını esirgemeyen ve tez çalışmam boyunca gerek verdiği değerli bilgiler ile gerekse bizzat katkıları ile tez çalışmamın ortaya çıkmasına vesile olan danışman hocam Sn. Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR’ e, benden her türlü desteği esirgemeyen değerli eşim Ahmet SELBİ’ ye ve aileme teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇ KAPAK	
ONAY	
ETİK BEYAN	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLOLAR DİZİNİ	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
KISALTMALAR VE SİMGELER	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler	3
1.3. Araştırmanın Amacı	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Sayıtlar	5
1.6. Sınırlılıklar	5
1.7. Tanımlar	6
2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI / ALANYAZIN	7
2.1. Eğitim Programı, Öğretim Programı, Program Geliştirme ve Eğitimde Program Değerlendirme	7
2.2. Hayat Bilgisi Dersi ve Önemi	10
2.3. Tarihsel Süreçte Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında Yaşanan Değişim	12
2.3.1. Hayat Bilgisi Dersi 1924 Programı	12
2.3.2. Hayat Bilgisi Dersi 1926 Programı	13
2.3.3. Hayat Bilgisi Dersi 1936 Programı	13
2.3.4. Hayat Bilgisi Dersi 1948 Programı	14
2.3.5. Hayat Bilgisi Dersi 1968 Programı	14
2.3.6. Hayat Bilgisi Dersi 1998 Programı	15
2.3.7. Hayat Bilgisi Dersi 2005 Programı	15
2.3.8. Hayat Bilgisi Dersi 2009 Programı	17
2.3.9. Hayat Bilgisi Dersi 2015 Programı	17
2.4. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3 Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı	18
2.4.1. Hayat Bilgisi Dersi 2018 Programının Vizyonu ve Yaklaşımı	18
2.4.2. Hayat Bilgisi Dersi 2018 Programının Amaç ve Hedefleri	19
2.4.3. Programda Üniteler	20
2.4.4. Programda Kazanımlar	20
2.4.5. Programda Temel Beceri Eğitimi	22
2.4.6. Programda Kavram Öğretimi	23
2.4.7. Programda Değerler Eğitimi	23
2.4.8. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreci	24
2.4.9. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3 Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme	25
3. YÖNTEM	27
3.1. Araştırma Modeli	27
3.2. Araştırma Evreni ve Örneklem	28
3.3. Veri Toplama Araçları	29
3.3.1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği	29

3.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları	30
3.4. Verilerin Analizi	32
4. BULGULAR	34
4.1. Nicel Bulgular	34
4.1.1. 2018 Hayat Bilgisi Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Boyutlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Bulgular	34
4.1.1.1. 2018 Hayat Bilgisi Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımı Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	34
4.1.1.2. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	35
4.1.1.3. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	36
4.1.1.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	37
4.1.1.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	38
4.1.2. 2018 Hayat Bilgisi Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular	39
4.1.2.1. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	39
4.1.2.2. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	41
4.1.2.3. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	43
4.1.2.4. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	45
4.1.2.5. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular	47
4.2. Nitel Bulgular	49
4.2.1. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Geneline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	49
4.2.2. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı ve Vizyonuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	50
4.2.3. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	50
4.2.4. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	51
4.2.5. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	52
4.2.6. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Durumlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	53
4.2.7. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanmasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	54
4.2.8. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	54
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	56
5.1. Tartışma	56
5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Yaklaşımına (Perspektifine) İlişkin Görüşleri	56
5.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara İlişkin Görüşleri	57
5.1.3. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine (ünite ve konular) İlişkin Görüşleri	58

5.1.4. İlkokul Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Görüşleri	58
5.1.5. İlkokul Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Görüşleri	59
5.1.6. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Olarak Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri	59
5.2.Sonuçlar	60
5.2.1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Yaklaşımına (perspektifine) İlişkin Sonuçlar	61
5.2.2. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara İlişkin Sonuçlar	61
5.2.3. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan İçeriğe (ünite ve konular) İlişkin Sonuçlar	62
5.2.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Sonuçlar	63
5.2.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar	63
5.3.Öneriler	65
KAYNAKLAR	66
EKLER	70
ÖZGEÇMİŞ	77

TABLolar DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 2.1. İlkokul 1. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri	20
Tablo 2.2. İlkokul 2. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri	21
Tablo 2.3. İlkokul 3. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri	22
Tablo 2.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler (MEB, 2018)	23
Tablo 2.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler (MEB, 2018)	24
Tablo 3.1. Öğretmenlerin Cinsiyet, Mesleki Kıdem, Yaş ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı	28
Tablo 4.1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	34
Tablo 4.2. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	35
Tablo 4.3. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	36
Tablo 4.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	37
Tablo 4.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	38
Tablo 4.6. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları	39
Tablo 4.7. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	39
Tablo 4.8. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	40
Tablo 4.9. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	40
Tablo 4.10. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları	41
Tablo 4.11. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	41
Tablo 4.12. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	42
Tablo 4.13. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	42
Tablo 4.14. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları	43
Tablo 4.15. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	43
Tablo 4.16. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	44

Tablo 4.17. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	44
Tablo 4.18. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları	45
Tablo 4.19. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	45
Tablo 4.20. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	46
Tablo 4.21. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	46
Tablo 4.22. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları	47
Tablo 4.23. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	47
Tablo 4.24. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	48
Tablo 4.25. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları	48

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. 2018 Programı Organizasyon Şeması	18

KISALTMALAR VE SİMGELER

Kısaltma/Simge	Tanım
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
HBDÖ	Hayat Bilgisi Öğretim Programı

---

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler hayatın hemen alanında sürekli ve hızlı bir değişime sebep olmaktadır. Bu gelişmeler insanı ve dolayısıyla insanın içinde yaşadığı toplum hayatını doğrudan etkilemektedir. Tarihin hiçbir döneminde günümüzdeki kadar hızlı ve köklü bir değişim yaşanmadığını ileri sürmek yanlış olmayacaktır. Bu değişime ayak uydurmak ve çağın gerisinde kalmamak ancak zamanın gereklerine uygun eğitim anlayışı ve bunu hayata geçirecek öğretim programları ile mümkündür.

Genel itibariyle eğitim, insanın kendi yetenek, tutum ve davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla belli bir plan ve sistem içinde istenilen değişmeyi meydana getirme süreci olarak ifade edilmektedir (Ertürk, 1998). Eğitim resmi veya gayri resmi ortamlarda gerçekleştirilebilir ve birinin düşünme, hissetme veya eylemleri üzerinde biçimlendirici etkisi olan herhangi bir söylem ve deneyim, eğitim olarak kabul edilebilir. Bundan dolayı çocuk ilk olarak ailesi tarafından eğitime tabi tutulurken belli bir yaşa geldiğinde okulda belli bir öğretim programı doğrultusunda eğitime tabi tutulur. Bireylerin sistematik, planlı ve belirli amaçlar doğrultusunda eğitim, öğretim ve öğrenme faaliyetlerine tabi tutuldukları ilk eğitim basamağı ilköğretim dönemidir. Okuma yazmanın formal metotlarla öğrenildiği, Türkçe, matematik, fen ve sosyal bilimlerin temellerinin atıldığı bu dönem, bireylerin gerek öğrenim yaşamlarını gerekse hayat becerilerini ve mesleklerini etkileyen önemli bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların kazanıldığı kritik bir aşamadır.

İlkokullarda temel olarak Türkçe, Matematik ve Hayat Bilgisi dersleri verilmektedir. Bu derslerin odağında Hayat Bilgisi bulunmaktadır. Çünkü Hayat Bilgisi dersi, toplu öğretim anlayışıyla hazırlanmış ve öğrencinin hem kendisini hem de içinde yaşadığı çevresini tanımasına yönelik olarak hazırlanmıştır (MEB, 2009: 5).

Hayat Bilgisi dersi, öğrencinin kendisini tanıyan, toplumsal kurallara uyum sağlayan, kişisel ve toplumsal değerleri bilen ve benimseyen, hayatını idame ettirebilmek için temel becerilere sahip bir birey olarak yetişmesini amaçlamaktadır (Bahçe, 2010: 12; Meydan ve Bahçe, 2010: 21). Bunun yanında, bireylerin problem çözme, bilimsel, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, toplumsal değerleri özümsemeleriyle toplumsallaşmaları, sağlıklı yaşam ilkeleri ve bilinçli tüketicilik tutum ve davranışlarını kazanmaları gibi birçok beceri ve davranış için hayat bilgisi dersi kaynak olma niteliğindedir (Özdemir, 2011: 248). Bu bakımdan Hayat Bilgisi dersinde öğrenciye öğrenim hayatında yararlı bilgiler verilirken bir yandan da bir birey olarak karakter kazanması amaçlanmaktadır (Aykaç, 2011: 114; Erden, 2004).

Tüm derslerde olduğu gibi Hayat Bilgisi Dersi de okullarda belirli bir öğretim programına göre okutulmaktadır. Öğretim programı, Varış'a (1996) göre, "*eğitim programı içinde ağırlık taşıyan, genellikle bilgi kategorilerinden meydana gelen ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık veren, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları yönünde ve planlı şekilde kazandırılmasına yönelik bir programdır.* Öğretim programı en genel ifadesiyle, öğretmen tarafından öğrencilere verilmesi gereken eğitimin plan ve programıdır. Ancak zaman içerisinde sosyo-ekonomik hayatta ve bilim ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, insanın eğitim ihtiyacını da etkileyerek değiştirmekte ve çağın gereklerine uyum sağlayacak bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak olan öğretim programlarının da buna göre değiştirilmesi ve güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (MEB, 2017: 3). Öğretim programlarının bu şekilde güncellenmesi ya da belirli ihtiyaçlara göre değiştirilmesine program geliştirme denmektedir. Marsh ve Willis'e (2007) göre, program geliştirme, "*eğitim programını etkili ve yararlı biçimde değiştirmeye ve geliştirmeye yönelmiş sistematik ve kolektif bir süreç*" olarak görülürken, Wiles ve Bondi (1993) ise program geliştirmeyi "*koordine edilmiş bir faaliyetler düzeneği ile öğrencilere yönelik öğrenme deneyimlerinin tasarlanması seçeneklerini kapsayan bir süreç*" (Akt. Özdemir, 2018: 63) olarak görmektedir.

Öğretim programı, en genel ifadesiyle öğretmen tarafından öğrencilere verilmesi gereken eğitimin plan ve programıdır. Ancak zaman içerisinde sosyoekonomik hayatta ve bilim ve teknolojik alanda yaşanan gelişmeler, insanın eğitim ihtiyacını da etkileyerek değiştirmekte ve çağın gereklerine uyum sağlayacak bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak olan öğretim programlarının da buna göre değiştirilmesi ve güncellenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır (MEB, 2017: 3). Programların bu şekilde değiştirilmesi ve/veya güncellenmesine program geliştirme denmektedir.

Program geliştirme, öğrencinin tüm hayatında, Milli Eğitim programlarının amaçları doğrultusunda yapılmak istenen değişikliklere yönelik hazırlanan tüm faaliyet ve programların koordineli bir şekilde çağın gereklerine göre geliştirilmesine yönelik tüm faaliyetleri ifade etmektedir (Varış, 1996: 21). Program geliştirmeyi, hâlihazırda uygulanan eğitim programlarının uygulama aşamasında karşılaşılan sorunlar, araştırma sonuçları ve geri dönütler ışığında sürekli bir biçimde geliştirilmesi olarak tanımlamak da mümkündür (Demirel, 2014).

Eğitimin temel amaçları göz önünde bulundurulduğunda program geliştirme bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim hayat bilgisi programı Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009, 2015 ve 2017 yıllarında değiştirilmiş ve çağın gereklerine göre ve günün ihtiyaçları dikkate alınarak geliştirilmiştir.

Eğitim ile öğretim programını ayrı düşünme imkânı bulunmadığı gibi öğretim programıyla program geliştirmeyi de ayrı düşünme imkânı bulunmamaktadır. Buradaki temel sorun program geliştirmenin nasıl ve hangi yöntemlerle yapılacağıdır. Çünkü program

geliştirmenin de belli bir plan dâhilinde yapılması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak ilk iş programın ve uygulamasının iyi analiz edilmesi gerektiğidir. Nitekim bir eğitimi programının başarısı öncelikle program geliştirmeye gerek duyulup duyulmadığı, hangi konuların geliştirilmesi gerektiği, uygulamada ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıkların neler olduğunun belirlenmesi ve buna göre geliştirmelerin yapılmasına bağlıdır. Bu konudaki en önemli unsur programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin program ile ilgili görüşleri ve değerlendirmeleridir.

Bu bağlamda, bu çalışma ilkökul sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak 2018 yılında geliştirilen ve uygulanmaya devam eden Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı, kazanımları, içeriği, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme ve değerlendirme durumları öğeleri temel alınarak etkililiğini belirleyebilmek, eksikliklerinin ve zayıf yanlarının yanı sıra güçlü ve başarılı yanlarını ortaya koyabilmek vb. gibi yönlerden genel bir değerlendirmesini yapmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

1.2. Problem Cümlesi ve Alt Problemler

Araştırmanın problem cümlesi;

“Sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflar) ile ilgili görüşleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir.

Bu bağlamda, 2018 Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğretmen görüşleri alınarak değerlendirilebilmesi yönünde aşağıdaki nicel alt problemler belirlenmiştir:

1. İlkokul sınıf öğretmenlerinin 2018 İlkokul Hayat Bilgisi Dersi 1, 2, 3. Sınıf Öğretim Programının genel yaklaşımı (perspektifi) ile ilgili görüşleri nasıldır?
2. İlkokul sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programında yer alan kazanımlara ilişkin görüşleri nasıldır?
3. İlkokul sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programında yer alan içerik (ünite ve konular) ile ilgili görüşleri nasıldır?
4. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programının öğrenme ve öğretme sürecine ilişkin görüşleri nasıldır?
5. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. sınıf Öğretim Programının ölçme ve değerlendirme durumları ile ilgili görüşleri nasıldır?
6. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programına ilişkin görüşleri arasında cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
7. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programına yönelik görüşleri arasında yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?
8. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programına yönelik görüşleri arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

9. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Dersi 1, 2 ve 3. Sınıf Öğretim Programı ile ilgili görüşleri arasında mezun oldukları yükseköğretim programına göre anlamlı düzeyde farklılık var mıdır?

Çalışmanın nitel alt problemleri ise şu şekildedir:

1. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı hakkındaki genel görüşleri nasıldır?

2. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının temel yaklaşımı ve vizyonu hakkındaki görüşleri nasıldır?

3. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlarına yönelik görüşleri nasıldır?

4. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içeriğine yönelik görüşleri nasıldır?

5. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme- öğretmen süreci hakkındaki görüşleri nasıldır?

6. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme etkinlikleri hakkındaki görüşleri nasıldır?

7. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının uygulanmasında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?

8. İlkokul öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının uygulanmasıyla ilgili görüş ve önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen ve 2018-2019 Eğitim Öğretim yılında ülkemiz genelinde uygulanmaya başlanan İlkokul Hayat Bilgisi Dersi 1., 2., ve 3. sınıf öğretim programının öğretmenlerin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Öğretim programlarının okullarda başarılı ve etkili biçimde uygulanmasında, ayrıca arzulanan amaç ve beklentilere ulaşmada en kritik faktör kuşkusuz öğretmendir. Öğretmenlerin bu süreçte gerek öğretim programlarıyla ilgili bilgi ve farkındalıkları ile deneyim ve becerileri, gerekse programlara ilişkin tutum ve inançları uygulamanın etkililiğini önemli ölçüde etkilemektedir. Buna göre, geliştirilen öğretim programlarının ne düzeyde uygulanabilir olduğu, hem genel itibarıyla hem de programın temel öğeleri (hedef ve kazanımlar, içerik ve konular, öğrenme öğretme süreçleri, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı) kapsamında güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesinde öğretmenlerin görüşlerine başvurulması gereklidir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretim programları, bir ülkede nitelikli bireylerin yetiştirilmesinde ve ülkenin sosyal, kültürel, ekonomik hedefler doğrultusunda gelişmesinde doğrudan veya dolaylı biçimde rol oynayan önemli unsurlardan biridir. Öğretim programları, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, toplumsal ve bireysel alanda meydana gelen değişimler, eğitim ve öğretim alanında ve süreçlerinde ortaya çıkan yeni yöntem veya kuramlar ve çağın ihtiyaçları vb. gibi nedenlerle güncellenir veya yeniden geliştirilirler. Bu gibi nedenlerle Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2017 yılında ilkökul ve ortaokul programlarını yeniden geliştirmiş ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren de uygulamaya karar vermiştir.

Programların başarılı biçimde uygulanmasında ve etkili olmasında öğretmenler oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, bu araştırmada öğretmenlerin yeni Hayat Bilgisi programına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmadan elde edilecek bulguların, 2018 Hayat Bilgisi öğretim programı ile ilgili öğretmenlerin neler düşündüklerini, programların eksik veya güçlü yanlarının neler olduğu ve programların etkili biçimde uygulanması için neler yapılması gerektiği vb. yönlerden eğitimcilere, öğretmenlere ve ilgililere ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

“2018 Hayat Bilgisi İlkokul Programının Öğretmenlerin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı bu araştırmada:

- ✓ Toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlik bakımından istatistiki olarak istenen düzeyde olduğu,
- ✓ Belirlenen örneklemin hedef evreni temsil ettiği,
- ✓ Araştırmaya katılan öğretmenlerin samimi cevaplar verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- ✓ Mersin ili merkez ilçelerinde 2018-2019 eğitim öğretim yılı ilkökul 1. 2 ve 3. sınıfta görev yapan bu çalışma için belirlenen örneklem grubundaki sınıf öğretmenleri ile,
- ✓ Çalışmada kullanılan “2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği”ndeki maddeler ve görüşme formundaki sorulardan elde edilen veriler ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: Bireyin ruhsal, fiziksel, duygusal, yetenek, beceri ve davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür (Akyüz, 2015: 2).

Hayat bilgisi dersi: Eğitim öğretim hayatına yeni başlayan bireylere hayatın zorlukları ile mücadele etmenin, bu zorluklarla baş etmenin yollarını öğreten ilk ve en temel derstir (Şimşek, 2013: 1326). Doğal ve toplumsal gerçekle kanıtlamaya dayalı bir bağ kurma süreci ve bu sürecin sonunda elde edilen dirik bilgilerdir (Sönmez, 2010).

Öğretim Programı: okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar bütünüdür. Öğretim programı bir eğitim basamağında çeşitli sınıf ve derslerde ele alınarak konularla ilgili tüm öğretim etkinliklerini kapsamaktadır (Demirel, 2014:6).

Program Geliştirme: Eğitim programını etkili ve yararlı biçimde değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik sistematik ve kolektif bir süreçtir (Marsh ve Willis, 2007, Akt. Özdemir, 2018).

2. KAYNAK ARAŞTIRMALARI / ALANYAZIN

2.1. Eğitim Programı, Öğretim Programı, Program Geliştirme ve Eğitimde Program Değerlendirme

Eğitim programı, Sönmez'in (2015: 11) ifadesiyle, "bireyde gözlenmesi veya bireyin kazanması kararlaştırılan amaç ve hedefleri (kazanımları), içeriği, bunları gerçekleştirebilecek düzenli eğitim ve sınav durumlarını kapsayan dirik (dinamik) bir bütün" olarak tanımlanabilir. Ertürk (1998: 14) ise eğitim programına "yetişek" adını vermiş "öğrencileri belli bir zaman süresi içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü" şeklinde özetlemiştir. Bununla birlikte, Ertürk gibi Türkiye'de eğitimde program geliştirme alanının kurucularından biri olan Varış (1996) eğitim programını "bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik tüm faaliyetler" biçiminde tanımlayarak çerçevesini çizmiştir.

Geliştirilen ve uygulanan her eğitim programının belli başlı temel öğeleri bulunmaktadır. Bu öğeler şunlardır:

1. Amaçlar/Hedefler
2. İçerik (Konular)
3. Öğrenme-öğretme süreci (Eğitim Durumları)
4. Ölçme ve değerlendirme (Sınav Durumları)

Amaç ya da hedef ögesi eğitim programı geliştirme sürecinin ilk aşaması olarak kabul edilmektedir. Eğitim alanındaki program geliştirme çalışmalarında en önemli hususlardan birini amaçların veya hedeflerin belirlenmesi oluşturmaktadır (Özdemir, 2018). Ertürk (1998) eğitimde hedefi "bir öğrencinin planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan özellik" şeklinde tanımlamıştır. Geliştirilmesi düşünülen her türlü eğitim programının belirli bir hedefi yani ulaşılmak istenen noktası vardır. Demirel'e (2014) göre, hedefler eğitim programlarında üç düzeyde belirlenmektedir. Bunlar; "Uzak hedef, genel hedef ve özel hedef"tir. Milli Eğitimin Amaçları uzak hedef, okulların hedefleri genel hedef, derslerin ve konuların hedefleri ise özel hedeftir.

İçerik bir eğitim programında öğrencilerin kazanması veya öğrenmesi için belirlenmiş olan belirli bir ders veya kurs alanındaki bilgiler, beceriler, tutum ve değerler, ilkeler, kavramlar, terimler, olgular, olaylar, genellemeler, süreçler vb. özelliklerdir. İçerik belirlenirken bazı sorulara cevap aranması gerekir. Bunlardan bazıları: "Konular güncel mi?, Konular öğrencilerin yaşlarına uygun mu?, İçerikte sunulan bilgiler bilimsel açıdan doğru mu?, İçerik toplumun sosyolojik ve kültürel özellikleri ile uyumlu mu? İçerik iyi organize edilmiş mi?" vb. Bunun

yanında, içeriğin düzenlenmesi aşamasında yararlanılan bazı içerik tasarım yaklaşımları bulunmaktadır. Bunlardan bir kaçışunlardır: “Doğrusal yaklaşım, sarmal yaklaşım, modüler yaklaşım, çekirdek yaklaşım, piramitsel yaklaşım, disiplinlerarası yaklaşım vb.” (Özdemir, 2018: 88-92).

Bir eğitim programının üçüncü ögesini “öğrenme ve öğretme süreci” oluşturmaktadır. Bu öge ilgili literatürde “eğitim durumları” olarak da adlandırılmaktadır. Demirel’in (2014) belirttiği gibi, eğitim durumları eğitim programının ve program geliştirmenin süreç boyutunu oluşturur. Öğrencilere istenen davranışların kazandırılmasını sağlayan öğrenme yaşantılarının düzenlenmesi bu aşamada ele alınır. Bireylerde istenen öğrenmelerin gerçekleşebilmesi için yaşantıların etkili biçimde düzenlenmesi gerekir. Bu sebepten, eğitim durumları öğrenci açısından öğrenme yaşantıları düzeni, öğretmen açısından ise öğretme yaşantıları düzeni olarak düşünülebilir. Bu boyutta programın belirlenen hedeflere ulaşması ve öğrencilerin etkili biçimde öğrenmeler elde edebilmelerini sağlamak için öğretmenlere uygun öğretim stratejileri, yöntem ve teknikleri ve öğrenme-öğretme etkinlikleri önerilmektedir (Özdemir, 2018: 65-66).

Eğitim programının son ögesi ölçme ve değerlendirme durumlarıdır. Bu ögeye bazı kaynaklarda “sınama durumları” adı da verilmektedir. Semerci’nin (2007) vurguladığı gibi, ölçme ve değerlendirme eğitim öğretimin ayrılmaz parçasıdır. Öğretmenler öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerini belirlemek, öğrencilerinin yeteneklerini ve özelliklerini saptamak, öğretim etkinliklerini gerçekleştirirken onların eksikliklerini belirlemek, öğretime yön verebilmek ve öğretim etkinliklerinin amaçlarının gerçekleşme durumu hakkında yargıya varabilmek için ölçme ve değerlendirme yapma gereksinimi duyarlar. Bu konuda öğretmenlere gerek öğretim programlarında gerek verilen hizmet içi eğitim çalışmalarında farklı ölçme ve değerlendirme yöntemleri ve araçlarını nasıl kullanacakları hakkında bilgi verilmektedir. Örneğin, öğretmenler yaptıkları öğretimi değerlendirmek için klasik ölçme araçlarının yanı sıra öğrenci ürün dosyası, performans testleri, gözlem ve görüşme, öz-değerlendirme ve akran değerlendirme vb. alternatif ölçme araçları da kullanabilirler.

Öğretim programı, literatürde eğitim programının bir alt kategorisi olduğu şeklindedir ve okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bilişsel (bilgiler), duyuşsal (tutumlar) ve devinişsel (beceriler) özelliklerle ilgili davranışlara yönelik derslerin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan bir süreç olduğudur. Büyükkaragöz’e (1997) göre, öğretim programı, belli öğretim kademesindeki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim yöntemlerini, tekniklerini gösteren kılavuzdur. Küçükahmet’e (1999) göre ise öğretim programı, öğrenme ve öğretim süreçleriyle ilgili tüm faaliyetleri kapsar. Bir diğer yönüyle öğretim programı ders programlarının bütünüdür. Ancak bu basılı bir kılavuzdan öte uygulamaya yönelik hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılan tüm etkinlikleri kapsar (Aykaç vd., 2006). Doğanay vd. (2006) öğretim programının parçalara

veya alt birimlere ayrılmasının ders programı olarak görüldüğünü not etmektedir (Akt. Çoban, 2018: 30-31).

Eğitim ve öğretim programlarının okullarda etkili ve başarılı biçimde uygulanabilmesi için sistematik ve bilimsel yaklaşımla ele alınarak çalışılması gerekir. Bu çalışmaya program geliştirme denilmektedir. Türkiye’de 1960’lı yıllara kadar daha çok konular listesi veya derslerin düzenlenmesi şeklinde müfredat terimiyle ifade edilen eğitim programı, program geliştirme çalışmalarının daha sistematik hale gelmesi ve üniversitelerde program geliştirme alanındaki bölümler açılmasıyla birlikte bugünkü çağdaş anlamını kazanmıştır. Eğitim programları, program geliştirme çalışmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır. Program geliştirme ise belli bir dersin ya da kursun öğretimine yönelik olarak program geliştirme uzmanı, ölçme-değerlendirme uzmanı, eğitim psikoloğu, eğitim sosyoloğu, öğretmen vb. farklı uzmanlık alanlarındaki kişilerin bir araya gelerek yürüttüğü ekip çalışmasına dayalı, sistemli ve dinamik bir süreç olarak tanımlanabilir (Özdemir, 2018: 63).

Geliştirilen ve okullarda uygulanan her öğretim programının etkililiğinin ve başarılı olup olmadığının belirlenmesi için değerlendirilmesi gerekir. Bunun için yapılan çalışmaya program değerlendirme denmektedir. Varış’a (1996) göre, eğitimde program geliştirme ve değerlendirme iç içedir. Değerlendirme bir program geliştirme faaliyetinin önemli bir aşamasıdır ve sürekli bir yönünü oluşturur. Bu süreçte alınan sonuçlar veya dönütler programın daha iyi geliştirilmesi için kullanılır. Okullarda gerçekleştirilen öğrenme-öğretme etkinliklerinin ve öğrencilerin öğrenme durumlarının ne düzeyde gerçekleştiğinin belirlenmesinde program değerlendirme çalışmaları önemli işlev görür.

Program değerlendirmenin temel amacı, eğitim programının arzulanan genel amaçlarının ve özel hedeflerinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini saptamaktır. Bunun yanında, eğitim programının uygulamada işleyip işlemediğini ve değiştirilmesi gereken yönlerinin neler olduğunu, mevcut programın etkililiğini, okulların ürünlerinin yükseköğretimde ve iş hayatında başarılı olup olmadığını, programların uygun maliyetli (cost effective) olup olmadığını ve mesleki yönden akreditasyonu sağlamayı belirlemeyi amaçlar (Oliva, 2009; Wolf, Hill ve Evers, 2006). Öğretim programlarının etkili olup olmadığını belirlemede yararlanılan farklı program değerlendirme yaklaşımları ve çeşitli modeller bulunmaktadır. Posner (2004) beş farklı program yaklaşımından bahseder. Bunlar: 1. Geleneksel (traditional), 2. Deneysel/yaşantıya dayalı (experiential), 3. Davranışçı (behavioral), 4. Disiplinler Yapısı (structure of the disciplines) ve 5. Yapılandırmacı (constructivist) programlardır. Her bir programın değerlendirme süreci programların temel özelliklerine göre değişebilmektedir. Öte yandan, Lee Cronbach program değerlendirme yaklaşımlarını birbirine karşıt uçlar olarak ikiye ayırmıştır. Bunlar: 1. Bilimsel/deneysel yaklaşımlar ve 2. Hümanistik yaklaşımlar. Bilimsel yaklaşımların savunucuları tarafsız ve objektif deneyleri/işlemleri benimserken, Hümanistik yaklaşımın savunucuları ise

deneylerin/işlemlerin yanlış bilgiler verebileceklerini düşünmektedirler (Ornstein ve Hunkins, 2004, Akt. Özdemir, 2009: 129-133).

Bunun yanında, literatürde çeşitli program değerlendirme modelleri yer almaktadır. Bu modellerin aşamaları ve özellikleri dikkate alınarak program değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Demirel'in (2014) aktardığı şekilde, literatürdeki program değerlendirme modelleri şunlardır: *"Tyler'in Hedefe Dayalı Modeli, Taba Modeli, Taba-Tyler Modeli, Stufflebeam'in Bağlam, Girdi, Süreç, Ürün Modeli, Metfessel ve Michael Modeli, Provusun Farklar Yaklaşımı Modeli, Stufflebeam'in Toplam Değerlendirme Modeli, Stake'in Uygunluk-Olasılık Modeli, Eisner'in Eğitsel Eleştiri Modeli, Stake'in İhtiyaca Cevap Verici Modeli, Demirel'in Analitik Değerlendirme Modeli"*.

Ülkemizde program geliştirme çalışmaları genellikle Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Talim Terbiye Kurulu tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kurulda görevli uzmanların yanı sıra üniversitelerdeki akademisyenler, okullardan öğretmen ve yöneticiler ile çeşitli sivil toplum kuruluşları ve toplum temsilcilerinin katılımıyla ilgili dersin program geliştirme çalışmaları yapılmaktadır. Geliştirilen programlar, içinde bulunulan dönemin/zamanın şartları, gereksinim duyulan bilgi, beceri ve yeterlikler, bireylerin ihtiyaç ve beklentileri, derslerin kapsamı ve özellikleri vb. faktörler dikkate alınarak güncellenir ya da yeniden geliştirilirler. Ülkemizde de farklı zamanlarda yukarıda sayılan faktörler ve başka faktörlerin etkisiyle öğretim veya ders programları kısmen ya da büyük oranda değiştirilerek uygulamaya geçirilmiştir. İlköğretim düzeyinde son program geliştirme çalışması 2018 yılında gerçekleştirilmiştir ve ilköğretim basamağındaki derslerin hemen hepsi yeniden geliştirilmiştir. Bu derslerin öğretim programlarından biri de hayat bilgisi ders programıdır.

2.2. Hayat Bilgisi Dersi ve Önemi

İlk eğitimini doğal olarak aile ortamında alan bir çocuk aile ortamında ailesinin sosyo-ekonomik durumu, yaşam biçimi, kültür, örf ve adetlerine göre eğitim almaktadır. Ancak bu eğitim düzensiz ve programsız olduğu gibi ailenin verdiği bu eğitimi yeterli görmek mümkün değildir. Çocuğun düzenli ve programlı bir şekilde eğitim aldığı ilk yer ilköğretimdir. 5 yaşını bitiren her çocuğun ilköğretime başlaması zorunludur. İlköğretim öğretimi genel olarak çocuğu bir üst eğitim düzeyine hazırlarken aynı zamanda onun sosyal ve doğal çevresine uyumunu da sağlamaktadır (Ocak ve Beydoğan, 2005).

İlköğretimde temel olarak çocuğa temel dil kullanma becerileri, okur-yazarlık, matematik, hayat bilgisi, fen, sanat, beden eğitimi vb. dersleri verilmektedir. Hayat bilgisi dersi günümüz ilköğretim programına göre ilköğretim 1., 2. ve 3. sınıflarında okutulmaktadır. Hayat bilgisi dersi mihver bir ders olma özelliği taşımaktadır (Güven ve Kaymakçı, 2016). Mihver terimi, eksen ve önemli anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu, 2019). Yani mihver ders eksen ders veya önemli

ders anlamına gelmektedir. Yani bu ders hem diğer derslerin hem de gelecekte okutulacak derslerin eksenini oluşturmakta ve diğer dersler bu ders çevresinde gelişmektedir. Öğrencinin konular arasındaki ilişkiyi kavraması ve diğer alanlarla ilişkiyi görebilmesi ancak mihver dersler sayesinde olmaktadır. Eğitim programları içerik ve etkinlikleri belirlenirken mihver derslerdeki konular temelinde bir program belirlenmektedir (Baysal, 2007: 3; Sözer, 1998: 11).

Mihver ders anlayışı 19. yüzyılın başlarında toplu öğretim anlayışı ile birlikte ortaya çıkmıştır. Toplu öğretim ile birlikte öğrenci eğitimin merkezine konulmuş, öğrenme isteğinin karşılanması ve onun fiziksel ve ruhsal gelişimi esas alınmıştır (Hesapçioğlu, 1998: 123). Hayat bilgisi dersinin de toplu öğretim anlayışının bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü toplu öğretim anlayışında hayatın bir bütün olarak öğrenciye gösterilmesi gibi hayat bilgisi dersinin de temelinde aynı düşünce yatmaktadır. Bu sayede öğrenciye hayatı ve çevreyi bilme, eşyayı tanıma, karakter özelliklerinden, bilgi ve beceri gelişimine kadar çok geniş bir yelpazede eğitim fırsatı verilmektedir (Altun ve Çakmak, 2013: 241; Bektaş, 2013:2; Şahin, 2009: 402; Yıldız, 2009: 6).

Öğrenciye hayatı bir bütün olarak öğretme anlayışı aynı zamanda Gestalt Psikolojisi yaklaşımı ile de özdeşleşmektedir. Nitekim bu anlayışta öğrenciye öğrenim hayatının ilk yıllarında ayrıntılı bir tasnife gidilmeden hayatı anlamlandırma temeline dayanmaktadır. İlk yıllarda öğrenci çevresinde meydana gelen olayları veya durumları fen veya sosyal konular olarak ayırma yeteneğine sahip değildir. Bu yüzden hayatı bütün olarak görür. Hayat bilgisi dersi de öğrencinin bu hazırbulunuşluğundan yola çıkarak hayatı bir bütün olarak ele alır. Bu bağlamda hayat bilgisi hem fen hem de sosyal bilimleri ilgilendiren konuları en basit ve yüzeysel düzeyde içermektedir (Kabapınar, 2016: 2; Sönmez, 2005:7). Örgün eğitimin ilk basamağı olan temel eğitimde, yaşamdan öğrenmelerin sunulduğu Hayat Bilgisi dersi bireyi sosyalleştiren ve geliştiren önemli dinamiklerden biridir (Uçuş Güldalı,2017: 81).

Hayat bilgisi dersi eğitim programı konu merkezli bir anlayışa göre hazırlanır ve konular öğrencinin kendisi ve doğal yaşam alanı olan aile, toplum ve okul çevresi ile ilgilidir. İçeriği somut olguları içerdiği gibi öğrencinin gelişimine paralel olarak yoğunlaşmaktadır. Bu ders öğrencinin okul öncesi hayatında edindiği bilgi ve beceriler temelinde gelişimine katkıda bulunarak öğrenciye yeni bilgi ve beceri kazandırmaya, hayatı hem doğal hem de sosyal boyutta kavramasını amaçlayan bir derstir (Kabapınar, 2016: 1).

Somut olarak öğrencinin hem kendisi hem de çevresi ile ilgili olduğu için bu ders canlı olarak yaşanan bir derstir. Bu ders öğrencinin eşya, nesne, doğa ve toplumla ilgili olayları ve bunlar arasındaki ilişkileri göstererek onun algılama yeteneğinin gelişmesine yardımcı olur. (Sönmez, 2005: 13). Bu sayede öğrencinin çevresini tanıması ve iyi bir birey olarak çevresine uyum sağlaması, sorunları fark etmesi ve bunları çözme noktasında çözüm önerileri geliştirmesi sağlanmaktadır (Binbaşıoğlu, 2003; Çilenti, 1988: 28; Deveci, 2008; Gündüz, 2014: 12).

Hayat Bilgisi dersi programı, disiplinler arası bir anlayışla hazırlandığı için öğrencinin doğa ve toplumsal çevresi ile bunların düzenlerini deneyimleyerek keşfetmesi sağlanmaktadır (Gülyüz, 2008). Aynı zamanda öğrencinin kendisini keşfetmesi ve iyi bir birey olması yönünde değerler eğitimi ile milli ve manevi değerler verilmektedir. Bu bakımdan hayat bilgisi dersi öğrencinin karakterli, milli ve manevi değerlere sahip bir vatandaş olmasına da katkı sağlamış olur (Akınoğlu, 2003; Binbaşoğlu, 2003; Çalışır, 2011; Güven ve Kaymakçı, 2016).

2.3. Tarihsel Süreçte Türkiye’de Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarında Yaşanan Değişim

Hayat bilgisi dersi öğretim programı cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye’de ilk olarak 1924 yılında okutulmaya başlanmıştır. O tarihten itibaren günümüze kadar 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005, 2009, 2015 ve 2018 yıllarında değişikliğe uğrayarak son halini almıştır. Bu değişikliklere aşağıda kısaca değinilecektir.

2.3.1. Hayat Bilgisi Dersi 1924 Programı

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye’de tüm alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da yeniden yapılandırma çalışmaları yapılmıştır. Osmanlıdan kalan eğitim sisteminde 1924 yılında çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) ile eğitimde birlik sağlanmış ve eğitim kurumları Maarif Vekâletine (Eğitim Bakanlığına) bağlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında ilköğretimin süresi 5 yıl olarak belirlenmiş ve ilköğretim düzeyi bir bütün olarak değerlendirilmiştir (Gürkan ve Gökçe, 1999).

1924 yılında başlayan bu yeni dönemde tüm dersler ve programlarda yeniden hazırlanmaya başlanmıştır. Özellikle ders içerik ve programlarında değişiklikler yaşanmıştır. Hazırlanan programlar dönemin ihtiyaçlarına ve şartlara göre hazırlanmıştır. Geçiş programı olarak değerlendirilmesi gereken bu programlarda belli bir düzen ve diğer derslerle ilgi kurulamamış, alt amaçlar ve ölçme değerlendirmeye yer verilmemiştir. Öğrencide geliştirilmesi istenen beceri ve konular örnek açıklamalar ile belirlenmiştir. Bu programların temel ilkeleri, öğrenci dikkatinin konuya çekilmesi, seviyeye uygunluk, yaşama yakınlık ve yaparak- yaşayarak öğrenmedir. Bu dönemde hayat bilgisi dersi bulunmamaktadır. Onun yerine hayat bilgisi dersi içeriğine yakın sohbet(ahlak), tabiat tetkiki, tarih, coğrafya gibi dersler bulunmaktadır (Gözütok, Mızıkacı, Ulubey, Tüke, Bıkmaz, Şahin, Koçer, Akçatepe, 2013).

2.3.2. Hayat Bilgisi Dersi 1926 Programı

1926 yılında Atatürk eğitim ve öğretim alanında mevcut durumun tespiti ve öneriler geliştirmesi için John Dewey'i Türkiye'ye davet etmesi milli eğitim sistemimiz açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Dewey'in etkisiyle tüm eğitim sistemimizde önemli değişiklikler yapılmış ve yeni anlayışlar benimsenmiştir. Dewey özellikle toplu öğretim ilkesi, hayat bilgisi ve meslek okulu üzerinde önemle durmuştur. Toplu öğretim ile farklı dersler altında verilen konular hayat bilgisi dersinde birleştirilerek ilkokulda verilmeye başlanmıştır (Bektaş, 2009; Gözütok, Doğan Taş, Rüzgar, Akçatepe ve Yetkiner, 2015; Şimşek, 2014).

1926 programında hayat bilgisi dersinin temel amacı "ilk mektebin başlıca maksadı genç nesli muhitine faal bir halde intibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmek" olarak belirlenirken bu ders haftada 4 saat olarak 1, 2 ve 3. sınıflarda yer almıştır (Sönmez, 2010). Yeni program ile mihver ders niteliğine kavuşan hayat bilgisi dersi ile diğer ders konuları birbirleri ile ilişkilendirilmiştir. 1926 yılı programında hayat bilgisi dersi programında yaşamın içinden konular yer alırken konular yakından uzağa şeklinde işlenmiştir. Bu ders ile gözlem, ölçme, veri toplama, bilimsel süreç becerileri, iletişim, basit el becerileri, öz bakım becerileri kazandırılmak istenmektedir (Gözütok vd., 2013).

2.3.3. Hayat Bilgisi Dersi 1936 Programı

1926 yılında Dewey'in etkisiyle hazırlanan programları uygulama konusunda yeni dönemin şartlarından dolayı sorunlar yaşanmıştır. Özellikle Latin alfabesine geçişte yaşanan zorluklar ile öğretmenlerin bu programı uygulamaya hazır olmayışları bu programların uygulamasını zorlaştırmıştır. Bu kapsamda programlar 1936 yılında yenilenmiştir (Ergün, Özmantar, Bay ve Ağa, 2015). Hayat bilgisi dersi öğretim programı da bu dönemde değişikliğe uğramıştır. 1936 yılında hazırlanan yeni programın iki temel özelliği öne çıkmaktadır. Birincisi 1926 yılından itibaren belli bir tecrübe birikimi ile birlikte milli bir anlayış ile hazırlanan programa milli değerler ile Atatürk ilke ve inkılapları girmiştir. İkincisi ise şartlara göre öğretmene konu ekleme veya çıkarma imkanı verilmiştir (Gözütok vd., 2013; Şimşek, 2013).

Bu dönemde ayrıca toplumun farklı sosyo ekonomik şartları göz önünde bulundurularak öğretim programlarında kent- köy ayrımına gidilmiştir. Ancak çok geçmeden farklı program uygulamanın beraberinde bazı sorunlar getirmesi ile birlikte farklı uygulamaların kaldırılarak yeniden tek program uygulamasına geçiş gündeme gelmiştir (Güven ve Kaymakçı, 2016).

2.3.4. Hayat Bilgisi Dersi 1948 Programı

1936 yılında yapılan değişiklikten sonra dünya ve ülke içerisinde yaşanan bazı gelişmeler hayat bilgisi ders programının bu değişiklikler ışığında yenilenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu dönemde yaşanan 2. Dünya savaşı eğitimde bazı konuların öne çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle öğrencilere tutumlu olma konusu üzerinde durulmuştur (Gözütok vd., 2013). İkinci olarak da siyasi alanda çok partili hayata geçiş ile birlikte bazı konuların yeni düzene göre değiştirilmesini gerekli kılmıştır (Binbaşoğlu, 2003).

1948 yılında uygulanan programın önceki programdan bazı yönleri ile farkları bulunmaktadır. Yeni programın en önemli farkı 1936 yılında kent- kır ayrımı yapılarak iki farklı program uygulanırken 1948 yılında bu ayrım ortadan kaldırılarak tek program uygulanmaya başlanmıştır (Güven ve Kaymakçı, 2016). İkinci önemli fark ise dersin amacı genel olarak öğrencinin yakın çevresini, doğal hayatı, ailesinin, tutum vb. konuların tanıtılması olarak belirlenmiş ve program esnek olarak hazırlanarak öğretmenlere bu amaç dışında kalan konuları işlemeyebileceği yetkisi verilmiştir (Gözütok vd., 2013; Gülerüz, 2008).

2.3.5. Hayat Bilgisi Dersi 1968 Programı

1948 programı yaklaşık 20 yıl uygulandıktan sonra ülke siyasi hayatında yaşanan değişikliklere paralel olarak 1961 yılında program yenileme çalışmaları yapılmaya başlanmış ve bir program taslağı hazırlanarak 1962 yılında pilot okullarda uygulanmaya konmuştur. 5 yıl süren bu deneme döneminden sonra bazı değişiklikler yapılan program 1968 yılında ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır (Yolcu, 2014: 29).

Bu program önceki programın aksine öğrenci merkezli olarak, öğrencinin gelişimi ve bazı becerileri kazanması göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca ilk olarak öğrencinin göstermesi gereken davranışlardan bahsederek kazanımlar üzerinde durulmuştur. Programdaki konular yakın çevre, vatandaşlık bilgisi, toplumsal ilişkiler, ekonomik hayat ve yaşam gibi 5 ana başlık altında 23 başlık olarak belirlenmiştir (Gözütok vd., 2013; Gülerüz, 2008).

Yaklaşık 30 yıl gibi bir süre uygulanan bu program o dönemde diğer ders programlarına fazla bir değişikliğe uğramamıştır. Öğrencinin gözleme ve deney yaparak öğrenmesine önem verilmiştir. Ancak öğrenci merkezli hazırlanmış olmasına rağmen ezber dayalı ve baskıcı olduğu yönünde eleştiriler almıştır (Gözütok vd., 2013; Güven ve Kaymakçı, 2016).

2.3.6. Hayat Bilgisi Dersi 1998 Programı

Yaklaşık 30 yıl 1968 yılında hazırlanan program uygulandıktan sonra kesintisiz sekiz yıllık temel eğitime geçildikten sonra hayat bilgisi ders programı da diğer programlarla birlikte köklü bir değişikliğe uğramıştır. 1998 programında önceki programlardan farklı olarak hedefler belirlenmiş ve genel, sınıf düzeyi ve ünite düzeyindeki hedefler ile bu hedeflerle ilgili davranışlar programda belirtilmiştir. Öğrenme ve öğretme süreçleri, yöntem, materyal vb. dersle ilgili birçok konu açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca ölçme değerlendiriminin nasıl yapılacağı da belirtilmiştir (Bektaş, 2013).

Ayrıca sınıf içi uygulamalarda da değişikliğe gidilmiş ve öğrencinin aktif olarak derse katılımı sağlanmaya çalışılırken öğretmene rehberlik görevi verilmiştir. Bunun yanında modern sayılabilecek grup ve küme çalışmaları, drama, rol vb. uygulamalar ile öğrencinin yaşayarak öğrenmesi amaçlanmıştır. Konuları işleme sırası öğretmene bırakılırken diğer derslerle aralarında ilgi kurulmuştur (Güven ve Kaymakçı, 2016).

Program ünite temelinde hazırlanırken belli başlı konulara yer verilmiştir. Bu konular, Atatürkçülük, kişisel bakım ve sağlık, sınıf ve okulda uyulması gereken kurallar, trafik kuralları, yardımlaşma ve dayanışma ile demokratik değerler ve beceriler olarak belirlenmiştir. Programda genel esaslar belirlenirken konuların süreleri de belirtilmiş ve konuya başlamadan önce o konunun önemi de açıklanmıştır. Ayrıca programda işlenecek konu ile ilgili gerekli araç- gereçte ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir (Şahin, 2009: 407).

Her sınıfa göre hedef sayısı ve davranış sayısı ilk kez 1998 müfredatında yer almıştır. Yine ilk defa olmak üzere öğretim materyalleri, levha, afiş, videokasetler bu müfredatta konu edilmiş ve detaylarıyla yazılmıştır (Kocaoluk & Kocaoluk, 1998, Akt. Şahin, 2009: 407).

2.3.7. Hayat Bilgisi Dersi 2005 Programı

Türk eğitim sistemi, genel yapısı itibarıyla davranışçı öğrenme yaklaşımına göre organize edilmiştir. Bu yaklaşıma göre hazırlanan programlarda öğrenciye kazandırılmak istenen davranış, bilgi ve beceriler teker teker sıralanmaktadır. Süreç kazanımlar temelinde işletilmektedir. Öğretim sürecinin merkezinde öğretmen bulunur ve öğrenci öğretmenin verdiği bilgiyi olduğu gibi almaktadır (Çakır, 2007). Ancak son dönemde öğrencinin belli bir kalıp içerisinde kaldığı bir eğitim sisteminin ve davranışçı eğitim anlayışının verimli olmadığı ortaya çıkmıştır. Çünkü her bireyin farklı bir yaşam tarzı, farklı karakteri ve kişisel özellikleri ile farklı tecrübeleri bulunduğundan öğrenme biçimleri de bu farklılıkların sonucu farklı olacaktır. Bu bağlamda 2005 yılından itibaren hazırlanan öğretim programları yapılandırmacı eğitim anlayışına göre hazırlanmaya başlanmıştır. Yapılandırmacı eğitim modeli davranışçı eğitim

anlayışının tersine öğrencinin aktif olduğu, yeni öğrendiği bilgiyi önceki bilgileri ile ilişkilendirerek kendi zihin yapısını inşa etmesi anlayışıdır. Bu modelde amaç öğrencinin bilgiyi kendisinin araştırması, gözlemlemesi, incelemesi, sorgulaması sonucunda kendi öğrenimini sağlamasıdır (Ocak ve Çınar, 2010: 57).

2005 yılında eğitim ve öğretim programlarında köklü değişiklikler yapılmıştır. O güne kadar uygulanan hayat bilgisi programları ezberciliği öne çıkardığı, öğrenciler arasındaki farklılıkları göz ardı ettiği, günün sosyal ve teknolojik değişikliklerine ayak uyduramadığı, bilgiye ağırlık verdiği için eleştirilmiştir (Şahin, 2009; Uğraş, 2011). Bu bağlamda 2005 yılında uygulamaya konulan program yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre hazırlanmıştır. Kazanımlara diğer programlara göre daha çok önem verilirken öğrencinin eleştirel ve yaratıcı düşünme, araştırma, girişim, iletişim vb. becerileri edinmesi üzerinde durulmuştur (Gözütok vd., 2013).

2005 programında öğrenme alanları sınırlandırılmış ve bunlar “birey, toplum ve doğa” olarak belirlenmiştir. Bu öğrenme alanlarını kapsayacak biçimde tema temelinde hazırlanan programda 1, 2 ve 3. Sınıfların üçünde de “Okul Heyecanım, Benim Eşsiz Yuvam, Dün, Bugün, Yarın” olmak üzere üç tema belirlenmiştir (MEB, 2009).

2018 yılı öğretim programı bu bağlamda değerlendirildiğinde, programın hem davranışçı hem de yapılandırmacı eğitim anlayışını birlikte barındırdığı göze çarpmaktadır. Nitekim öğrenciye kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve değerlerin teker teker belirlenmesi bu programın öncelikle davranışçı eğitim anlayışından etkilendiğini göstermektedir. Ancak yukarıda öğretme-öğrenme sürecinde de üzerinde durulduğu gibi yapılandırmacı eğitim anlayışının da etkileri olduğu görülmektedir. Nitekim öğretme- öğrenme sürecinde öğretmenlerden öğrenciler arası farklılıkların göz önünde bulundurularak programın esnek bir biçimde uygulanması, kazanımların uygulama ve etkinlikler yolu ile kazandırılmaya çalışılması, süreçte kazanımlar ile öğrencinin yaşantısı ile bağ kurulması istenerek kazanımların somutlaştırılması vb. istenmektedir. Tüm bunlar program üzerinde yapılandırmacı eğitim anlayışının etkisini göstermektedir.

Yukarıdaki verilen bilgiler ve yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere, eğitim programları ulusal ya da uluslararası düzeyde kaliteli bir eğitim sistemi kurma, ülkenin kalkınmasını sağlayacak nitelikli insan gücü yetiştirme, toplumsal ve kültürel değerlerin korunmasını ve geliştirilmesini destekleme gibi amaçlara yönelik olarak geliştirilirler. Bunları sağlayacak nitelikteki pek çok dersten biri de Hayat Bilgisi Dersidir. Kabapınar’ın (2016) aktardığı gibi, Hayat Bilgisi Dersi öğrencinin okul öncesi hayatında edindiği bilgi ve beceriler temelinde gelişimine katkıda bulunarak öğrenciye yeni bilgi ve beceri kazandırmaya, hayatı hem doğal hem de sosyal boyutta kavramasını amaçlayan bir derstir.

Bu bağlamda, bu çalışma ortaokul, lise hatta üniversite kademelerinde bireylerin pek çok dersteki temelini oluşturma niteliğindeki Hayat Bilgisi Dersi için MEB tarafından 2018 yılında geliştirilen öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2.3.8. Hayat Bilgisi Dersi 2009 Programı

2009 yılında uygulamaya konan program esasında 2005 yılı programında farklı bir bakış açısı getirmemiştir. Bu programa ancak 2005 yılı programının geliştirilmiş veya güncellenmiş bir versiyonu denilebilir. Nitekim bu programda “Birey, Toplum ve Doğa” olmak üzere 3 öğrenme alanı çerçevesinde hazırlanmıştır. Ancak bu öğrenme alanları temalar içerisinde birbirlerinden kesin çizgilerle ayrılmamış ve temalar bu öğrenme alanlarını içerecek ölçüde hazırlanmıştır.

Bu programın amacı, öğrencinin aktif bunun yanında öğretmenin rehber olduğu, etkinlikler ile öğrencinin derslerden keyif aldığı, toplum ve doğa ile barışık, milli değerlere, temel yaşam bilgi ve becerileri ile dönemin gerektirdiği donanıma sahip, değişikliğe açık ve uyum sağlayan mutlu bireyler yetiştirmektir (MEB, 2009).

2.3.9. Hayat Bilgisi Dersi 2015 Programı

2015 yılında uygulanan program az farklarla 2005 ve 2009 yılında uygulamaya konulan programlara benzerlik göstermektedir. Aralarındaki farkların birincisi yeni program tema yerine ünite temelli olarak hazırlanmıştır. Program 1, 2 ve 3. Sınıflarda aynı isimlere sahip toplam 6 üniteden oluşmaktadır. Bunlar; 1) Ben ve Okulum, 2) Ailem ve Evim, 3) Sağlıklı Hayat, 4) Güvenli Hayat, 5) Ülkemi Seviyorum ve 6) Doğa ve Çevre adlı ünitelerdir. İkincisi fark ise ölçme değerlendirme anlayışında olmuştur. Bu programda öğrencinin öğrenme sürecinde ölçülmesi ve değerlendirilmesi anlayışı benimsenmiştir (MEB, 2015).

Programının vizyonu; *“Temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, doğaya ve çevreye karşı duyarlı, araştıran, öz güveni yüksek, çevresi ve kendisiyle barışık, milli ve manevi değerleri içselleştirilmiş bireyler yetiştirmek.”* şeklinde ifade edilmiştir (MEB, 2015).

Bu programda yer alan temel yaşam becerileri; Araştırma, değişim ve sürekliliği algılama, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma, doğayı koruma, dengeli beslenme girişimcilik, gözlem, iletişim, iş birliği, karar verme, kaynakların kullanımı, kendini tanıma, kendini koruma, kişisel bakım, kurallara uyma, mekânı algılama, millî ve kültürel değerleri tanıma, öz yönetim, sorun çözme, sağlığını koruma, sosyal katılım ve zaman yönetimi olarak ifade edilmiştir. Programda yer alan değerler ise; adalet, bilimsellik, dayanışma, çalışkanlık, doğruluk, dürüstlük, doğa sevgisi, öz

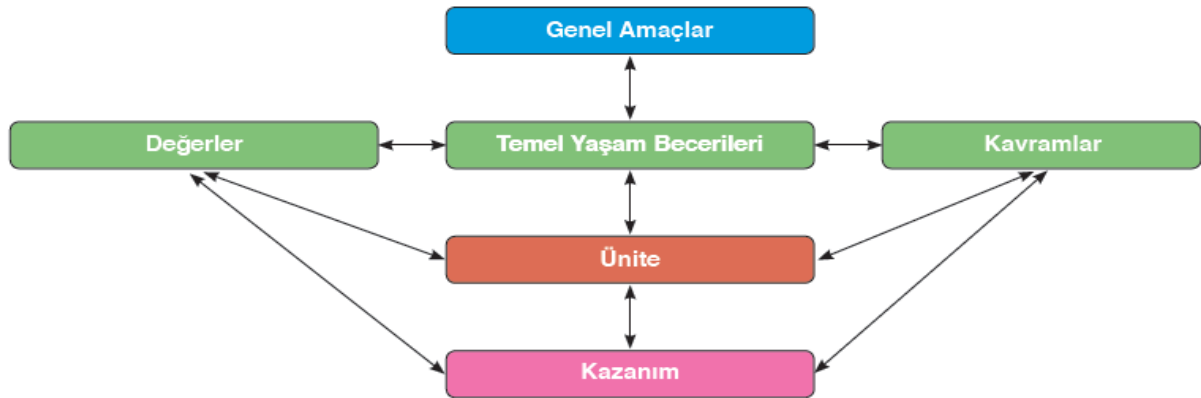
güven, paylaşma, sabır, estetik, güven, hoşgörü, merhamet, misafirperverlik, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımlaşmadır (MEB, 2015).

2.4. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3 Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı

2018 yılında hazırlanan program genel hatları ile son dönemde hazırlanan programların devamı niteliğindedir. Bu programda diğerlerinden farklı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları başlığı yer almaktadır. Bu eklenen başlık ile programın diğer programlarla uyum içerisinde olduğu ve bakanlığın programlara verdiği öneme vurgu yapılmak istenmiştir (MEB, 2017).

Programın içeriği değerlendirildiğinde, programda milli eğitimin temel felsefesinin ve amaçları, programın perspektifi, bu perspektifte yol gösterici rol oynayacak değer ve yetkinlikleri, özel amaç ve hedefleri, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı, öğrencilerin bireysel gelişimi, kazandırılmak istenen beceri ve değerler, programın yapısı, uygulamada dikkat edilecek hususlar, üniteler ve kazanımlar ile ilgili açıklamalar yapıldığı görülmektedir.

Program genel amaçlar, temel yaşam becerileri, değerler ve kavramlar ile ünite ve kazanım bağlamında yapılandırılmıştır. Bu bağlamda hazırlanan programın organizasyon yapısı ise aşağıda verilen şekil 2.1’de gösterildiği gibidir.

Şekil 2.1. 2018 Programı Organizasyon Şeması (MEB, 2018)

2.4.1. Hayat Bilgisi Dersi 2018 Programının Vizyonu ve Yaklaşımı

Ülkemizde hazırlanan önceki öğretim programları gibi 2018 yılında hazırlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi’nin Genel Amaçları ile Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır (MEB,2018: 6). Programın uygulama da esnek, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda düzenlenmeye açık

olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun kazanımları edinmesi, bu kazanımları günlük yaşantılarına daha kolay uyarlayabilmesi adına sınıf içi etkinliklerin bu yönde düzenlemeye açık olması ve müze gezisi, doğa eğitimi gibi okul dışı etkinliklerin önceden planlanmasına fırsat tanınması temel özellikleri arasında yer almaktadır (MEB,2018:9).

Günümüz teknolojik gelişmelerin sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarına yansıtılmasını kolaylaştıracak şekilde düzenlemeye olanak sağlayan Hayat Bilgisi Dersi Programında; program yaklaşımı açık bir şekilde ifade edilmemiştir. İnsan gelişimin bir bütün olduğu ilkesiyle hazırlandığı, bireysel farklılıkların önemsendiği ve göz önünde bulundurulduğu, öğrenciyi merkeze alan, kavram ve değerlerin hissettirilmesinde örtük program anlayışının benimsendiği söylenebilir (MEB,2018).

2.4.2. Hayat Bilgisi Dersi 2018 Programının Amaç ve Hedefleri

Programın temel amacı; temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güven içinde bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümsemiş, doğaya ve çevreye karşı duyarlı aynı zamanda araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmektir (MEB, 2017). Bunun yanında 14 tane özel amaç belirlenmiştir. Bunlar;

- 1) Öğrenci yaşadığı çevreyi ve kendini tanır.
- 2) Aile ve toplumun temel değerlerine sahip olur.
- 3) Millî, manevi ve insani değerleri yaşantısal hâle getirir.
- 4) Kişisel gelişimini sağlamak için yapması gerekenlerin farkında olur.
- 5) Kişisel bakım becerilerini geliştirir.
- 6) Sağlıklı ve güvenli yaşam sürme bilinci edinir.
- 7) Sosyal katılım becerisi kazanır.
- 8) Zamanı ve mekânı algılama becerisi edinir.
- 9) Kaynakları verimli kullanma becerisi geliştirir.
- 10) Öğrenmeyi öğrenme becerisi kazanır.
- 11) Temel düzeyde bilimsel süreç becerilerini kazanır.
- 12) Ülkesini sever, tarihî ve kültürel değerlerini yaşatmaya istekli olur.
- 13) Doğaya ve çevreye karşı duyarlı olur.
- 14) Bilgi ve iletişim teknolojilerini amacına uygun olarak kullanır.

Ayrıca yukarıda verilen genel amaçların ünite ve kazanımlarla ilişkili olduğu özellikle vurgulanmıştır.

2.4.3. Programda Üniteler

2018 programı da 2005 yılından itibaren programlara hakim olan “birey, toplum ve doğa” öğretim alanları çerçevesinde hazırlanmıştır. Ancak 2009 programındaki tema yaklaşımından vazgeçilerek ünite temelinde hazırlanmıştır. 3 sınıf içinde aynı adlara sahip 6 üniteden oluşmaktadır (MEB; 2017). Bunlar;

- *Okulumuzda Hayat*
  - *Evimizde Hayat*
  - *Sağlıklı Hayat*
  - *Güvenli Hayat*
  - *Ülkemizde Hayat*
  - *Doğada Hayat*
- olarak belirlenmiştir.

2.4.4. Programda Kazanımlar

2018 Hayat Bilgisi dersi öğretim programında 1., 2. ve 3. Sınıf düzeyi öğrenciler için farklı sayıda kazanımlar belirlenmiştir. Sınıf düzeylerine göre kazanımlar aşağıda ayrı ayrı incelenmektedir.

1. Sınıf Kazanımları

İlkokul 1. Sınıf öğrencilerden; yakın çevresinden başlayarak çevresini tanıma, doğayı, bitki ve hayvanları tanıma, mevsimleri ve doğa olaylarını öğrenme, okulu ve okul kurallarını öğrenme, çevresi ile iletişim kurma, kişisel temizlik, bakım ve sağlığına dikkat etme ve bazı önleyici tedbirleri alabilme, güvenlik kurallarını öğrenme, ülkesini genel özellikleri ile tanıma, Atatürk, dini ve millî bayramları bilme vb. konular hakkında temel bilgi ve değerlere sahip olmaları beklenmektedir (MEB, 2017).

Ünitelere göre kazanım sayıları ve ders süreleri aşağıdaki verilen Tablo 2.1’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.1.
İlkokul 1. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri

Ünite No	Ünite adı	Kazanım sayısı	Ders saati
1	Okulumuzda Hayat	17	46
2	Evimizde Hayat	7	19
3	Sağlıklı Hayat	7	19
4	Güvenli Hayat	7	19
5	Ülkemizde Hayat	7	19
6	Doğada Hayat	8	22
	Toplam	53	144

Tablo 2.1. incelendiğinde, 1. Sınıf öğrencisinin 6 ünite kapsamında toplamda 53 farklı kazanım sahibi olması beklenmektedir. Bu kazanımlar içerisinde özellikle Okulumuzda Hayat ünitesinde kazanım sayısının diğer ünitelerdeki beklenen kazanım sayılarından oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Öğrencinin aile ortamından okul ortamına geldiği ve okula uyum sağlamanın beklendiği bu sınıf düzeyinde bu ünitenin kazanım sayısının yüksek olması oldukça yerinde olmuştur. Bunun yanında öğrencinin bu ünite de elde edeceği kazanımlar öğrenim hayatı boyunca sergilemesi gereken davranış ve kuralları kapsamı bakımından oldukça önemlidir.

Ders saatleri değerlendirildiğinde 1. Sınıf hayat bilgisi dersinin toplam da 144 saat olarak planlandığı ve bu toplam içerisinde kazanımlara paralel olarak okulumuzda hayat ünitesinin ağırlığı da görülmektedir.

2. Sınıf Kazanımları

İlkokul 2. sınıfta öğrencilerden 1. Sınıfta elde ettiği kazanımlar biraz daha ayrıntılı bir biçimde kazandırılmak istenmektedir. Yine okulu ve yakın çevresini tanıma, sınıf içi ilişkilerini geliştirme ve arkadaşları ile birlikte çalışmalar yapabilme, evinin adresini bilme ve yakın akrabalarını tanıtabilme, aile içi görevler, sağlıklı beslenme ve büyüme, Atatürk, İstiklâl Marşı, ve bayrağını tanıma, doğa olayları, bitki ve hayvan yetiştirme vb. konularla ilgili beceri ve bilgi sahibi olmaları beklenmektedir.

Ünitelere göre kazanım sayıları ve ders süreleri aşağıdaki verilen Tablo 2.2’de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.2.
İlkokul 2. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri

Ünite No	Ünite adı	Kazanım sayısı	Ders saati
1	Okulumuzda Hayat	11	32
2	Evimizde Hayat	9	26
3	Sağlıklı Hayat	7	20
4	Güvenli Hayat	6	17
5	Ülkemizde Hayat	8	23
6	Doğada Hayat	9	26
	Toplam	50	144

Tablo 2.2. incelendiğinde, kazanım sayısının 50’ye düşürüldüğü ve 1. Sınıf düzeyinden farklı olarak Okulumuzda Hayat ünitesinin kazanım sayısının azaltıldığı ve diğer ünitelerin sayılarının da buna paralel olarak yükseltildiği ve üniteler arasında dengeli bir dağılım sağlandığı görülmektedir. Kazanım sayısındaki bu değişime paralel olarak ders saatlerinin de değiştiği görülmektedir. Ayrıca 1. Sınıfa göre kazanım sayısı değişirken ders saatlerinin aynı kaldığı da dikkat çekmektedir.

3. Sınıf Kazanımları

İlkokul 3. sınıf seviyesinde öğrencilerin sahip olması beklenen kazanımlar 1. ve 2. Sınıflarda elde edilen kazanımlara göre biraz daha detaylandırılmıştır. Bu sınıf düzeyinde öğrencinin, sınıfını ve okulu tanıma ve krokisini çizme, okul içerisinde ihtiyaç ve isteklerini uygun bir biçimde ifade etme, komşular ile ilişkiler, tasarruf ve bilinçli tüketici olabilmenin şartlarını bilme, plan yapabilme, trafik işaretleri, çevredeki tarihî, doğal ve turistik yerler, Atatürk, yön bulma, meyve ve sebzelerin yetiştirilme şartları, çevreyi koruma konusunda sorumluluk alma gibi konular hakkında bilgi, beceri ve değer sahibi olmaları beklenmektedir (MEB, 2017).

Ünitelere göre kazanım sayıları ve ders süreleri aşağıdaki verilen Tablo 2.3'de gösterildiği gibidir.

Tablo 2.3.
İlkokul 3. Sınıf Ünitelere Göre Kazanım Sayıları ve Ders Süreleri

Ünite No	Ünite adı	Kazanım sayısı	Ders saati
1	Okulumuzda Hayat	10	24
2	Evimizde Hayat	8	19
3	Sağlıklı Hayat	5	12
4	Güvenli Hayat	7	17
5	Ülkemizde Hayat	9	22
6	Doğada Hayat	6	14
	Toplam	45	108

Tablo 2.3. incelendiğinde, kazanım sayısının 1. sınıftan itibaren kademeli olarak düşürüldüğü ve 3. Sınıfta 45'e ve buna paralel olarak ders saatlerinin de düşürüldüğü görülmektedir. 2. Sınıfta olduğu gibi üniteler arasında kazanım sayısı ve ders saatlerinde dengeli bir dağılım yapıldığı da görülmektedir.

2.4.5. Programda Temel Beceri Eğitimi

Son dönemde hayatın hemen her alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak eğitim sistemleri ve anlayışında da değişimler yaşanmaktadır. Öğrenciye hazır olarak verilen bilgilerin bir süre sonra geçerliliğini yitirdiği veya değiştiği görülmektedir. Bu yüzden eğitim anlayışında öğrenciye hazır bilgi vermekten ziyade ona bilgiye nasıl ulaşacağı ve araştırma becerisi kazandırmak ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda ülkemizde de 2005 yılından itibaren bu anlayışın izlerini görmek mümkündür. Bu anlayıştan hayat bilgisi öğretim programı da etkilenmiştir. 2005 yılından itibaren hazırlanan programlar öğrenciye hazır bilgi sunmak yerine ona bilgiye ulaşma yolları, araştırma, iletişim, çevreye uyum vb. beceriler kazandırmaya çalışmaktadır (Palavan ve Başar, 2014: 166).

2018 programında da öğrenciye kazandırılmak istenen beceriler teker teker sayılmıştır. Toplamda 23 adet bu beceriler tablo 2.4'de verilmiştir.

Tablo 2.4.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Beceriler (MEB, 2018)

1. Araştırma	9. İş birliği	17. Mekânı Algılama
2. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma	10. Karar Verme	18. Milli ve Kültürel Değerleri Tanıma
3. Değişim ve Sürekliliği Algılama	11. Kariyer Bilinci Geliştirme	19. Öz Yönetim
4. Dengeli Beslenme	12. Kaynakların Kullanımı	20. Sağlığını Koruma
5. Doğayı Koruma	13. Kendini Koruma	21. Sorun Çözme
6. Girişimcilik	14. Kendini Tanıma	22. Sosyal Katılım
7. Gözlem	15. Kişisel Bakım	23. Zaman Yönetimi
8. İletişim	16. Kurallara Uyma	

2.4.6. Programda Kavram Öğretimi

Kavram öğretimi hayat bilgisi öğretim programlarının temel amaçları arasında yer almaktadır. Nitekim bireyin öğrendiği bilgiyi hayatına uygulayabilmesi bilgileri tasnif edebilmesine bağlıdır. Ayrıca kavramlar öğrencinin çevresi ile uyumunu sağlamaktadır. Kavram öğretimi konusunda 2018 programında önceki programlardan farklı bir yol izlenmiştir. 2009 programında her üniteye kavramlar teker teker sayılırken 2018 programında bu yöntemden vazgeçilmiş ve program içerisinde bahsedilmiştir. Ayrıca 2009 programında 197 kavram kazandırılmak istenirken 2018 yılındaki programda sadece 15 kavramdan bahsedilmiştir (Tay ve Baş, 2015: 357-358). Farklı yönlerden eleştiriye açık olan bu uygulama aşağıda da bahsedileceği gibi yapılandırmacı eğitim anlayışının bir sonucu olarak görülebilir. Bu bağlamda 2017 programında bizzat kavramlar üzerinde durulmaktan ziyade kavramlara ulaşma konusunun öne çıktığı şeklinde değerlendirilebilir.

2.4.7. Programda Değerler Eğitimi

Eğitimin temelde iki amacı bulunmaktadır. Birinci amacı öğrenciye bilgi ve beceri kazandırmaktır. İkincisi ise onun toplum değerlerini benimsemiş ve olumlu davranışları kazanmış bir birey olmasını sağlamaktır (Özer ve Aktaş, 2019: 393). Eğitimin bu ikinci amacını gerçekleştirmesine yönelik eğitim faaliyetlerine günümüzde karakter eğitimi veya değer eğitimi denilmektedir.

Son dönemde, erdemlerin ve toplumsal değerlerin uygun öğretim yöntemleriyle kazandırılabilmesi düşüncesi eğitim sistemlerince dikkate alınmaya başlanmıştır (Cooley, 2008).

Bu bağlamda değer eğitimi ile öğrencilere gelecekte nasıl davranmaları gerektiğinin öğretilmesi ve bazı talimatlar verilerek geleceğin iyi vatandaşları olmaları için davranışlarını değiştirmenin bir yolu olarak görülmektedir (Hoge, 2002; Pike, 2010). Değer eğitimi ile okullarda öğrenci karakterinin gelişimini teşvik etmeye yönelik faaliyetler yürütülürken (Berkowitz ve Hoppe, 2009) aynı zamanda bu faaliyetler sorunlu davranışları azaltmakta ve okullardaki akademik ilişkileri arttırmaktadır (Katılmış, Eski ve Öztürk, 2011; Parker, Nelson ve Burns, 2010).

Okula yeni başlayan bir öğrencinin ilk karşılaştığı dersler arasında yer alan hayat bilgisi dersi kapsamında öğrenciye bilginin yanında değer eğitimi de veriliyor olması bu dersin önemini arttırmaktadır. Nitekim 2005 yılı programına kadar örtük bir şekilde verilen değer eğitimi 2005 yılından sonra hazırlanan programlarda açık bir şekilde yer almaktadır (Yaşaroğlu, 2013:851). 2018 yılında hazırlanan programda ise ilk olarak “Öğretim Programı’nda Değerler Eğitimi” başlığı altında ayrı bir konu olarak yer almıştır (MEB, 2017).

Programda yer verilen ve öğrenciye kazandırılmak istenen toplam 26 tane değerden bahsedilmektedir. Bu değerler ise tablo 2.5’de verilmektedir.

Tablo 2.5.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Değerler (MEB, 2018)

1. Adalet	10. Dürüstlük	19. Sabır
2. Aile birliğine önem verme	11. Estetik	20. Saygı
3. Bağımsızlık	12. Güven	21. Sevgi
4. Bilimsellik	13. Hoşgörü	22. Sorumluluk
5. Çalışkanlık	14. Kültürel Mirasa Duyarlılık	23. Vatanseverlik
6. Dayanışma	15. Merhamet	24. Vefalı olma
7. Doğal Çevreye Duyarlılık	16. Misafirperverlik	25. Vicdanlı olma
8. Doğruluk	17. Özgüven	26. Yardımseverlik
9. Dostluk	18. Paylaşma	

2.4.8. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Öğrenme-Öğretme Süreci

2017 yılı hayat bilgisi öğretim programında öğretme- öğrenme süreci ile ilgili yol gösterici bilgiler “Öğretim Programının Uygulanmasında Dikkat Edilecek Hususlar” başlığı altında verilmiştir. Bu hususlar (MEB, 2017) aşağıdaki gibi açıklanmıştır;

“1. Ders işlenirken uygulamalara ve okul içi okul dışı etkinlik yapılmasına özen gösterilmelidir. 1, 2 ve 3. sınıflar öğretim programı uygulanırken öğretmenlerin sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalar yapmaları gerekmektedir.

2. Uygulamalar esnasında öğrenciler arasındaki farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Ders işlenirken öğrencinin yaşantısından örnekler verilerek, konular ile öğrencinin yaşantısı arasında bir bağ kurulmalıdır. Bu sayede konular somutlaşarak öğrencinin

kavraması sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencinin diğer öğretmenleri ve arkadaşları ile iletişimine etkileşimine imkan verilmelidir.

4. Öğretim sürecinde kazanımlar odaklı öğretim yapılmalı ve hem sonuç hem de süreç odaklı ölçme değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır.

5. Etkinlik ve uygulamalarda okul ve öğrencinin yaşantısı arasında bağ kurulmaya özen gösterilmelidir.

6. Öğrencinin çevresinde bulunan her türlü canlı ve cansız varlıklar öğretim materyali olarak kullanmaya dikkat edilmelidir.

7. Öğrenciye verilen araştırma görevlerinde, araştırma sonuçlarını, poster, afiş pano, gazete, broşür, tablo, grafik vb. materyaller ile sunu yapma gibi etkinliklerle desteklemeye özen gösterilmelidir. Ayrıca imkânlar ölçüsünde öğrencilerin sunularını bilgi ve iletişim teknolojileri destekli olarak yapmalarına imkan tanınmalıdır.

8. Doğa ile ilgili konularda basit düzeyli deneyler yapılabilir.

9. Belirli gün ve haftalarla ilgili kazanımlar ilgili oldukları zaman diliminde işlenmeye dikkat edilmelidir.

10. 1. ve 2. Sınıf öğrencisi 1000'li rakamları henüz öğrenemediği için tarihler yazılarak değil de sözlü olarak verilmelidir.

11. Özel durumu olan öğrenciler için gerekli esneklik gösterilmelidir. Bunun için öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler hazırlanarak planlamalar yapılmalıdır.

12. Değer eğitimine özen önem verilmeli, tüm kazanımlar ilgili değerlerle eşleştirilmeli ve değerleri öğrencilerin kazanmasına özen gösterilmelidir. Bu amaçla örtük program anlayışı doğrultusunda dersler işlenmelidir.

13. Öğrencinin gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak, kazanımlar için gerekli temel yaşam becerilerinin geliştirilmesine önem verilmeli ve etkinlikler bu anlayışa göre belirlenmelidir.

14. Derslerin, zevkli ve eğlenceli bir şekilde işlenmesi ve bu şekilde kazanımlara ulaşılabilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.”

2.4.9. 2018 Yılı İlkokul 1, 2 ve 3 Sınıflarda Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim ve öğretimin temel amacı öğrenciye bilgi ve beceri kazandırmaktır. Öğretim programları da bu amaca ulaşmak için hazırlanmış planlamalardır. Bu bağlamda öğretim programlarının temel unsurlarından birisi de ölçme ve değerlendirmedir. Öğretme- öğrenme sürecinde öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak öğretim yaklaşımlarının seçilmesi ve uygulanması, öğrenme ortamları ile eğitim materyallerinin programın amacına uygun seçilmesi,

becerilerin ve kazanımların eğitim süreci içerisinde takip edilmesi ve öğrencilerin gelişimlerinin kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle öğrenme ve öğretme süreciyle ölçme ve değerlendirme uygulamalarının eş güdümlü ve birbirini destekler nitelikte olması gerekir.

2018 programında ölçme değerlendirmenin üç farklı şekilde yapılabileceği üzerinde durulmuştur. *Birincisi öğrenciyi tanıma*; öğrencilerin hazırbulunuşluk durumları ve düzeylerinin belirlenmesidir. *İkincisi izleme*, öğrencilere not vermekten ziyade, dönemin başından itibaren öğrencinin gelişimin takip edilmesi ve eksik kalan yönlerinin belirlenmesi ve ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan değerlendirmedir. *Üçüncüsü sonuç odaklı* değerlendirmede ise öğrenme öğretme süreci sonunda, öğrenmenin ne düzeyde gerçekleştiği tespit edilmekte ve öğrencilerin başarı düzeyleri belirlenmektedir (MEB, 2017).

Dönem sonunda yapılacak olan sonuç odaklı ölçme ve değerlendirmede klasik uygulamalar olan yazılı yoklamalar, kısa cevaplı testler, doğru yanlış testleri çoktan seçmeli testler ve sözlü sınavlar gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir. Klasik uygulamalara göre öğrenciyi merkeze alan ve otantik (gerçekçi) olan tamamlayıcı ölçme ve değerlendirme yaklaşımları kapsamında ise gözlem, görüşme, tanılayıcı dallanmış ağaç, yapılandırılmış grid, öz ve akran değerlendirme, dereceli puanlama anahtarı, çalışma yaprakları, öğrenci ürün dosyası, zihin ve kavram haritaları gibi yöntem ve teknikler kullanılabilir (MEB, 2017).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma nicel ve nitel araştırma desenlerine göre tasarlanmıştır. Çalışmada öncelikle veri toplama aracı olarak 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının değerlendirilmesine yönelik beşli Likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Geliştirilen bu ölçekten toplanan veriler ve elde edilen bulgular çalışmanın nicel boyutunu oluşturmuştur. Araştırma yöntemini ise nicel araştırma modeli kapsamında bulunan betimsel yöntem oluşturmuştur. Creswell'e (2002: 13) göre, betimsel yöntem, bir evrendeki kişilerin farklı konulardaki görüşlerini, tutumlarını ve eğilimlerini araştırma evrenindeki belli bir örneklem grubundan veriler elde ederek nicel veya sayısal olarak betimlemeyi amaçlar. Buna göre, bu çalışmada geliştirilen ve uygulanan ölçek aracılığıyla Mersin İli Merkez ilçelerinde görev yapan ilkökul sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı ile ilgili görüşlerinin genel olarak betimlenmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın nitel boyutunu ise çalışma grubunda yer alan 10 öğretmenin görüşme formu aracılığıyla Hayat Bilgisi Öğretim Programını değerlendirmeye yönelik olarak görüşlerinin alındığı veriler ve buna dayalı olarak elde edilen bulgular oluşturmaktadır. Nitel desen, Yıldırım ve Şimşek'in (2018) aktardığı gibi, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır". Yöntem olarak nitel desen içerisinde yer alan yöntemlerden biri olan ve bu çalışmaya benzer çalışmalarda sıklıkla kullanılan "durum çalışması" bu araştırmanın nitel boyutu kapsamındaki yöntemi olarak belirlenmiştir. Durum çalışması, güncel bir olguyu gerçek yaşam bağlamı içinde araştıran ve bu olgu ile ilgili durumları çok yönlü, sistemli ve derinlemesine inceleyen nitel bir araştırma yöntemidir (Cohen vd. 2000, Akt. Özdemir, Ceylan ve Canoğlu, 2015: 270).

Bu yöntem aracılığıyla toplanan veriler, 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının değerlendirilmesinde öğretmenlerin nicel boyutta uygulanan veri toplama aracında (beşli likert tipi ölçek) ayrıntılı biçimde ifade edemedikleri ya da vurgulayamadıkları hususları, durumları ve/veya sorunları daha geniş biçimde belirtmelerine imkân tanımak amacıyla yöneliktir. Gerçekten de yapılan görüşmeler neticesinde, nitel örneklem grubunda yer alan katılımcı öğretmenlerin 2018 yılına geliştirilen ve halen uygulanan Hayat Bilgisi Öğretim Programının birçok olumlu veya olumsuz özelliklerini/niteliklerini, ayrıca nicel ölçme aracında/ölçekte yer almayan bazı hususları detaylı biçimde ifade ettikleri görülmüştür.

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklem

Bu araştırmanın hedef evrenini Mersin İline bağlı 4 (dört) merkez ilçe olan Akdeniz, Mezitli, Toroslar ve Yenişehir ilçelerinde görev yapan ilkökul sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Hedef evren, Gliner, Morgan ve Leech'e (2015: 117) göre; araştırmacının ilgilendiği bütün katılımcıları veya hakkında genelleme yapmak istediği birey, nesne ya da vakaların tamamını ifade etmektedir. Bu bağlamda araştırmanın hedef evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla bu dört ilçede görev yapan 2633 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise çalışma grubu içinden; amaçlı örnekleme yöntemlerinden; kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemleri yoluyla belirlenen 494 sınıf öğretmeni olmuştur. Örneklemin bu şekilde seçilmesinin nedeni, araştırma evreninin tamamına ulaşmanın zaman ve maddi (bütçe vb.) yönden bir handikap oluşturmasıdır. Yıldırım ve Şimşek'in (2018) belirttiği gibi, bu yöntemde araştırmacı yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu, araştırmacıya hız ve pratiklik kazandırdığı için seçer.

Örneklemin araştırma evrenini temsil edip etmediği araştırmalarda önemli ve hassas hususlardan biridir. Bu bakımdan, bu çalışmanın örnekleminin evreni temsil etme durumunu belirlemek için araştırma yöntemleri ve istatistik ile ilgili alan yazın incelenmiştir. Bu konudaki alanyazına göre 5000 kişilik bir evren için gerekli örneklem sayısının en az 357 olduğu (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 50) bilgisine ulaşılmıştır. Buna göre, bu çalışmada veri toplama aracını (ölçek) cevaplayan 494 katılımcının Mersin İli 4 Merkez İlçesindeki sınıf öğretmenlerini temsil ettiği söylenebilir.

Tablo 3.1.
Öğretmenlerin Cinsiyet, Mesleki Kıdem, Yaş ve Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımı

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	297	60.1
	Erkek	197	39.9
	Toplam	494	100
Mesleki Kıdem	1-10 yıl	38	7.7
	11-20 yıl	174	35.2
	21-30 yıl	175	35.4
	31-40 yıl	89	18
	41 yıl ve üzeri	18	3.6
	Toplam	494	100
Yaş	21-30	25	5.1
	31-40	148	30
	41-50	200	40.5
	51-60	100	20.2
	61 ve üzeri	21	4.3
Toplam	494	100	
Öğrenim Durumu	Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği	303	61.3
	Eğitim Enstitüsü	43	8.7
	Eğitim Yüksek Okulu	56	11.3
	Eğitim Fakültesinin Diğer Bölümleri	32	6.5
	Eğitim Fakültesi Dışındaki Fakülte ve Bölümler	60	12.1
	Toplam	494	100

Tablo 3.1.'de görüldüğü gibi araştırmanın örneklemini 297 kadın (%60.1) ve 197 erkek (%39.9) olmak üzere 494 kişiden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemleri, yaşları ve öğrenim durumları incelenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 38'inin (%7.7) 1-10 yıl, 177'nin (%35.2) 11-20 yıl, 175'inin (%35.4) 21-30 yıl, 89'nun (%18) 31-40 yıl, 18'inin (%3.6) ise 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Araştırmaya katılanların öğretmenlerin; 25'inin (%5.1) 21-30 yaş, 148'inin (%30) 31-40 yaş, 200'ünün (%40.5) 41-50 yaş, 100'ünün (%20.2) 51-60 yaş, 21'inin (%4.3) 61 yaş ve üzerindedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrenim durumları incelendiğinde; 303 öğretmenin (%61.3) Eğitim Fakültesi sınıf öğretmenliği, 43 öğretmenin (%8.7) Eğitim Enstitüsü, 56 öğretmenin (%11.3) Eğitim Yüksekokulu, 32 öğretmenin (%6.5) Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri ve 60 öğretmenin de (%12.1) Eğitim Fakültesi dışındaki fakülte ve bölümlerden mezun olduğu görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler nicel ve nitel veri toplama araçları aracılığıyla toplanmıştır. Nicel veri toplama aracı olarak geliştirilen ve uygulanan ölçek aşağıda açıklanmıştır.

3.3.1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programını Değerlendirme Ölçeği

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2017 yılında geliştirilen ve 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren tüm Türkiye'deki ilkokullarda uygulanmaya başlanan Hayat Bilgisi Öğretim Programının araştırma evreni olan Mersin ilinde görev yapan geniş bir öğretmen grubunun görüşlerini almak ve araştırma evrenine genellemek amacıyla bir ölçek geliştirilmesi düşünülmüştür. Bunun için literatürde sıklıkla kullanılan beşli Likert tipi bir veri toplama aracının geliştirilmesi süreci başlatılmıştır. Bu doğrultuda ilk olarak literatür taraması yapılmıştır. Araştırma konusunda yapılan yayınlar (yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, bildiriler vb.) incelenmiş ve bu çalışmaların (Çilek, 2017) veri toplama araçlarının maddeleri arasından çalışma konusuna ve kapsamına uygun olanlar madde havuzuna dâhil edilmiştir. Bu süreçte araştırmacının sınıf öğretmeni olarak görev yapması nedeniyle, araştırmacı ve tez danışmanı tarafından da maddeler yazılarak madde havuzuna eklenmiş, bu süreç sonunda 50 maddeden oluşan taslak bir ölçek oluşturulmuştur.

3.3.2. Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Taslak ölçeğin geçerlik çalışmaları için öncelikle kapsam geçerliği işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bunun için eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ve eğitim bilimleri alanlarından iki öğretim elemanının uzman olarak görüşlerine başvurulmuştur. Uzman görüşleri sonucunda ölçekteki bir (1) maddenin çıkartılması, bazı maddelerin de düzeltilmesi yoluna gidilmiştir. Kapsam geçerliği sonunda ölçek 49 madde ile yapı geçerliğine hazır hale getirilmiştir.

Geliştirilen bir ölçeğin alandaki gerçek uygulaması yapılmadan önce yapı geçerliği ve güvenirlilik işlemleri için ön uygulamasının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda geçerlik ve güvenirlilik işlemleri için taslak ölçeğin Mersin İli Merkez İlçelerinde görev yapan toplam 246 öğretmene ön uygulaması gerçekleştirilmiştir. İlgili alanyazına göre bir ölçeğin pilot uygulaması için ölçekteki madde sayısının en az 5 (beş) katı kadar sayıda katılımcıya uygulanması öngörülmektedir. Bu bakımdan bu çalışmanın taslak ölçeğinde 49 madde bulunduğundan, bunun 5 (beş) katı olan 245 katılımcıya pilot çalışma yapılması gerektiğinden, ölçek 246 sınıf öğretmenine uygulanmıştır.

Uzman görüşleri sonucunda 49 maddeye düşen taslak ölçeğin öğretmenlere uygulanabilmesi için öncelikle yapı geçerliğinin sağlanmış olması gerekmektedir. Bunun için de faktör analizi işlemine tabi tutulması gereklidir. Büyüköztürk'e (2005) göre, faktör analizinin amacı; birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir. Faktör analizinde ilk işlem örneklem grubuna uygulanan ölçekten elde edilen verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının ve örneklemin yeterli olup olmadığının belirlenmesidir. Bunun için faktör analizi işleminde iki test uygulanmaktadır. Bunlar; 1. Kaiser-Meyer Olkin (KMO) Testi, 2. Bartlett Küresellik Testi'dir.

Yapılan KMO Testi sonucunda elde edilen değer ,955 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, verilerin örneklem sayısı bakımından faktör analizine uygun olduğu anlamına gelmektedir. Bu aşamada uygulanan diğer bir test Bartlett Küresellik Testi olmuştur. Bu test bir anlamlılık testidir. Tatlıdil'e (2002) göre, bu test istatistiksel olarak anlamlı bulunursa bu durumda faktör analizine geçilebilir (Akt: Yurdugül, t.y.). Testin uygulanması sonucunda elde edilen ki kare değeri 11,726 ve anlamlılık düzeyi de .000 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Buna göre, uygulanan KMO ve Bartlett Küresellik Testlerine göre, pilot uygulamadan elde edilen verilerin örneklem büyüklüğü ve anlamlılık düzeyine bakımından faktör analizi yapılmasına uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

Faktör analizi işleminde daha sonra açımlayıcı faktör analizi ve temel bileşenler analizi (principal component analysis) ve Varimax döndürme yöntemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlem sonucunda öncelikle ölçekteki maddeler Eigen değeri (Eigenvalues) 1'den yüksek 6 (altı) faktöre

ayrılmıştır. Açıklanan toplam varyans 70,055 çıkmıştır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerine bakıldığında, 7 maddenin ,30'dan düşük olduğu ya da birden fazla faktöre ,10'dan daha düşük değerle girdiği saptanmış ve ölçekten çıkarılarak faktör analizi işlemi tekrar yapılmıştır.

İkinci işlem sonucunda, Eigen değeri 1'den yüksek 5 (beş) faktör çıkmış, açıklanan toplam varyans ise 68,807 olarak bulunmuştur. Madde yüklerine bakıldığında, 3 (üç) maddenin faktör yükünün ,30'dan düşük olduğu belirlenmiş ve bu maddeler çıkarılarak yeniden faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan üçüncü faktör analizi sonucunda, Eigen değeri 1'den yüksek 5 (beş) faktör elde edilmiş ve açıklanan toplam varyans ise 69,429 olarak çıkmıştır. Ölçekteki maddelerin faktör yükleri ,30'dan daha yüksek çıkmıştır. Ölçekteki maddelerin 5 (beş) faktöre göre dağılımlarına bakıldığında, birinci faktörde 3 (üç), ikinci faktörde 9 (dokuz), üçüncü faktörde 12, dördüncü faktörde altı (6) ve beşinci faktörde de 9 (dokuz) madde yer almıştır. Faktör analizi işlemi sonucunda taslak ölçekte toplam 39 madde yer almış ve kapsam geçerliğinin ardından ölçeğin yapı geçerliği de sağlanmıştır. Ölçeğin alt faktörleri, çalışma konusu ve teorik olarak düşünülen boyutlar dikkate alınarak isimlendirilmiştir.

Ölçeğin geçerlik işlemlerinin ardından güvenilirlik analizi işlemi gerçekleştirilmiştir. Bunun için Likert tipinde geliştirilen ölçekler için en çok kullanılan güvenilirlik analizlerinden biri olan Cronbach Alpha analizi yapılmıştır. Ölçekteki 39 maddeye uygulanan Cronbach Alfa analizine göre, ölçeğin tümünün iç tutarlılık katsayısı ,976 olarak bulunmuştur. Bu değer ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirlik düzeyine sahip olduğu anlamına gelmektedir. Güvenirlik analizi sonuçları incelendiğinde, ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyonlarının en düşük ,467 ve en yüksek ise ,779 olduğu görülmüştür.

Özetle, yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda geliştirilen ölçeğin alanda uygulanması için gerekli olan kapsam geçerliğine ve yapı geçerliğine sahip olduğu, ölçekteki maddelerin iç tutarlılığa sahip oldukları ve güvenilirlik düzeyinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları Ek 5 ve Ek 6'da verilmiştir.

Araştırmada ayrıca nicel verilerin yanı sıra katılımcıların konu ile ilgili daha detaylı görüş ve düşüncelerini ortaya koymak amacıyla nitel veriler de toplanmıştır. Bunun için yapılandırılmış bir görüşme formundan yararlanılmıştır. Karasar'a (2014) göre görüşme, bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, fikir, tutum ve davranışları ve bunların olası sebeplerinin ortaya konmasında en kestirme yollardan biridir. Görüşme formunun geliştirilmesi için öncelikle ilgili alanyazın incelenmiştir. Bunun yanında, nicel veri toplama aracının alt boyutlarını oluşturan faktörler de görüşme formundaki sorular olarak düzenlenmiştir. Taslak olarak hazırlanan görüşme formunda kişisel bilgilerin yanı sıra 8 (sekiz) soru yer almıştır. Taslak görüşme formunun kapsam geçerliği için iki uzmanın görüşüne başvurulmuş olup, uzman görüşleri doğrultusunda bazı maddi hatalar düzeltilerek forma son şekli verilmiştir. Görüşme formunun güvenilirliği için verilerin analizi iki kişi tarafından yapılmış ve karşılaştırılmıştır. İki araştırmacının yaptığı analiz arasındaki

güvenirlilik ise Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen aşağıdaki formül kullanılarak hesaplanmıştır:

Güvenirlilik: Görüş birliği sayısı / Görüş birliği+ Görüş ayrılığı sayısı

Yukarıdaki formül doğrultusunda, iki araştırmacının analizleri arasındaki uyuşum yüzdesi 0.81 olarak hesaplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre uyuşum yüzdesinin %70 ve üzeri olması yeterli olduğundan dolayı görüşme verilerinin analizi için güvenirliliğin sağlandığı söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bunun yanında, katılımcıların görüşlerinden bazıları aynen ve detaylı biçimde alınarak bulgular kısmında sunulmuştur. Bu da çalışmanın güvenirliliğini artırmak için alınmış önlemlerden biridir.

Çalışmada ayrıca araştırma konusu ile ilgili alanyazının taranması sonucu da verilere ulaşılmıştır. Bu veriler çalışmanın problem durumu, kavramsal çerçevesi, kaynak araştırmaları, yöntem, sonuç ve tartışma bölümlerinde kullanılmıştır. Araştırma örneklem grubunda yer alan Mersin İli 4 Merkez İlçesindeki 494 öğretmene 11.06.2019- 28.06.2019 tarihleri arasında uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizi iki kategoride gerçekleştirilmiştir. Bunlardan biri nicel verilerin, diğeri ise nitel verilerin analizidir. Nicel verilerin analizinde katılımcıların cevap verdikleri "2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programı Değerlendirme Ölçeği"nden elde edilen verilerin betimsel analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Bununla birlikte, katılımcı öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet, kıdem, yaş ve mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri uygulanmıştır. Anlamlı farklılığı ortaya koymada 0,05 anlamlılık düzeyi (p) temel alınmıştır. Çalışmada verileri toplamak için kullanılan ölçek beşli Likert tipinde olup, aralıklar şu şekilde belirlenerek yorumlar yapılmıştır: 1.00-1.80 (hiç katılmıyorum), 1.81-2.60(katılmıyorum), 2.61-3.40(kararsızım), 3.41-4.20(katılıyorum), 4.21-5.00(tamamen katılıyorum).

Araştırmanın nitel verilerini analiz etmek için ise nitel araştırmalarda ve görüşme formlarının analizinde sıklıkla kullanılan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2018) göre, betimsel analiz elde edilen verilerin, önceden belirlenen temalara göre özetlenerek sunulması, görüşülen kişilerin görüşlerinin çarpıcı bir biçimde sunulması amacıyla aynen alıntılara sıklıkla yer verilmesi ve bunlara dayalı yorumlamalar yapılmasıdır.

Nitel veriler analiz edilirken programın temel yaklaşımı ve vizyonu, içeriği, kazanımları, öğrenme-öğretme süreci, ölçme- değerlendirme etkinlikleri ile programın uygulanmasında yaşanan sorunlar başlıkları altında belirtilen görüşlerde öne çıkan kavram, yaklaşım vs. ifadeler

tespit edilmiştir. Katılımcıların vurguladığı ifadeler belirtilen başlıklara göre sınıflandırılmış ve gerekli yerlerde doğrudan alıntı yapılarak desteklenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde 2018 ilkokul 1, 2 ve 3. sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla uygulanan ölçek ve görüşme formundan elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular yer almaktadır.

4.1. Nicel Bulgular

4.1.1. 2018 Hayat Bilgisi Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Boyutlara Göre Ortalama ve Standart Sapma Değerlerine Ait Bulgular

4.1.1.1. 2018 Hayat Bilgisi Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımı Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

2018 Hayat Bilgisi programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutu yönünden değerlendirilmesine ilişkin bulgular Tablo 4.1 de verilmiştir.

Tablo 4.1.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına Yönelik Görüşleri	N	$\bar{X}$	S
Hayat Bilgisi Programının amaçları “Milli Eğitimin Genel ve Özel Amaçları” ile uyumludur.	494	3,87	,66
Programın temel alındığı yaklaşım (perspektifi) öğrenci merkezlidir.	494	3,81	,76
Programın temel yaklaşımı (perspektifi) hakkında bilgi sahibiyim.	494	3,95	,70
Toplam	494	3,88	,59

Tablo 4.1’de araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına yönelik görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin programın genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum ($\bar{X}= 3,88$) düzeyinde bulunmuştur. İlgili boyut kapsamındaki maddelerin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, üç maddede de katılıyorum düzeyinde görüş bildirilirken öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği ($\bar{X}= 3,95$) madde ise “*Programın temel yaklaşımı (perspektifi) hakkında bilgi sahibiyim*” olmuştur. Standart sapma (S) değerlerine bakıldığında üç maddenin S değerleri (0,59- 0,76) gibi birbirlerine yakın ve 1’den küçük değerler alması, araştırmaya katılanların bu faktör ve alt maddelerindeki görüşlerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu göstermektedir.

4.1.1.2. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.2.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleri	N	$\bar{X}$	S
Program, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden bir bütün olarak gelişimini hedeflemektedir.	494	3,90	,75
Kazanımlar, bilimsel çalışmalar sonucunda belirlenmiştir.	494	3,73	,77
Kazanımlar, güncel bilgi birikimiyle uyumludur ve gelişime açık yapıdadır.	494	3,86	,74
Program kazanımları, öğrenciler tarafından gerçekleştirilebilir niteliktedir.	494	3,88	,74
Program kazanımları, çağın yönelimlerine uygun olarak belirlenmiştir.	494	3,82	,76
Programın kazanımları, öğrencilere toplumsal, kültürel, milli ve manevi değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır.	494	3,90	,76
Programın kazanımları, öğrencilere evrensel değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır.	494	3,73	,84
Programın kazanımları birbirleriyle ilişki ve uyumludur.	494	3,89	,72
Kazanım sayıları konulara uygun bir şekilde dağıtılmıştır.	494	3,77	,82
Toplam	494	3,83	,62

Tablo 4.2’de araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna yönelik görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum ($\bar{X}= 3,83$) düzeyinde bulunmuştur. İlgili boyut kapsamındaki maddelerin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 9 alt madde de katılıyorum düzeyinde görüş bildirilirken, öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği ($\bar{X}= 3,90$) maddeler ise “*Program, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden bir bütün olarak gelişimini hedeflemektedir* ve *Programın kazanımları, öğrencilere toplumsal, kültürel, milli ve manevi değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır*” olmuştur. Standart sapma (S) değerlerine bakıldığında 9 alt maddenin S değerleri (0,62- 0,84) gibi birbirlerine yakın ve 1’den küçük değerler alması, araştırmaya katılanların bu faktör ve alt maddeleriyle ilgili görüşlerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu göstermektedir.

4.1.1.3. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.3.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Görüşleri	N	$\bar{x}$	S
İçeriğe, öğrencilerin özelliklerine ve öğrenme-öğretme koşullarına göre farklı konular eklenebilecek esnekliğe sahiptir.	494	3,82	,68
Konular, Milli Eğitimin amaçlarıyla uyumludur.	494	3,98	,65
Program içeriği açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir.	494	3,97	,69
İçerik, bilimsel bilgiler içermekte, araştırma bulgularına dayanmaktadır.	494	3,79	,76
Programın içeriği kazanımlarla uyumludur.	494	3,92	,70
Program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır.	494	3,76	,80
İçerikteki konuların uygun yoğunlukta dağılımı yapılmıştır.	494	3,77	,80
Ünitelerin öğretimi için öngörülen süre yeterlidir.	494	3,77	,87
Program içeriği, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.	494	3,81	,73
Program içeriği, öğrencilerin gelişim özelliklerine ve hazırlanma düzeylerine uygundur.	494	3,81	,74
Program içeriği öğretim ilkelerine (somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa vb.) uygun hazırlanmıştır.	494	3,87	,73
Programın içeriğinde evrensel değerlere yeterince yer verilmiştir.	494	3,74	,79
Toplam	494	3,83	,57

Tablo 4.3'te araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna yönelik görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin programın içerik boyutuna ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum ($\bar{x}= 3,83$) düzeyinde bulunmuştur. İlgili boyut kapsamındaki maddelerin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 12 alt madde de katılıyorum düzeyinde görüş bildirilirken, öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği ($\bar{x}= 3,98$) madde ise "Konular, Milli Eğitimin amaçlarıyla uyumludur" olmuştur. Standart sapma (S) değerlerine bakıldığında 12 alt maddede de S değerleri (0,57- 0,87) gibi birbirlerine yakın ve 1'den küçük değerler alması, araştırmaya katılanların bu faktör ve alt maddeleriyle ilgili görüşlerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu göstermektedir.

4.1.1.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.4.
2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Sürecine Yönelik Görüşleri	N	$\bar{x}$	S
Program'ın öğrenme-öğretme süreçleri açık ve anlaşılır olarak tanımlanmıştır.	494	3,93	,72
Programdaki etkinlikler, öğrencilerin özellikleri ve eğitim koşullarına göre değişiklik gösterebilecek yapıdadır.	494	3,82	,70
Öğrenme-öğretme süreci, öğrenci merkezli olarak oluşturulmuştur.	494	3,80	,76
Programdaki etkinlikler bilimseldir.	494	3,76	,79
Öğrenme-öğretme sürecinin, çağdaş öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerine uygun olarak tasarlanmıştır.	494	3,78	,73
Program, uygulamada öğretmenlere rehberlik etmektedir.	494	3,83	,78
Toplam	494	3,82	,62

Tablo 4.4'de araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum ($\bar{x}= 3,82$) düzeyinde bulunmuştur. İlgili boyut kapsamındaki maddelerin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 6 alt madde de katılıyorum düzeyinde görüş bildirilirken, öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği ($\bar{x}= 3,93$) madde ise "*Program'ın öğrenme-öğretme süreçleri açık ve anlaşılır olarak tanımlanmıştır*" olmuştur. Standart sapma (S) değerlerine bakıldığında 6 alt maddede de S değerleri (0,62- 0,79) gibi birbirlerine yakın ve 1'den küçük değerler alması, araştırmaya katılanların bu faktör ve alt maddeleriyle ilgili görüşlerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu göstermektedir.

4.1.1.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutu Yönünden Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 4.5.

2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımına Yönelik Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımına Yönelik Görüşleri	N	$\bar{X}$	S
Program'da, uygulanacak ölçme-değerlendirme ölçütleri ile yöntem ve teknikleri açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.	494	3,77	,76
Ölçme-değerlendirme ölçütleri, program hedefleri ile uyumludur.	494	3,78	,75
Belirtilen ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri, programın içeriğine uygundur.	494	3,81	,73
Program'da ifade edilen ölçme-değerlendirme ölçüt, yöntem ve teknikleri çağın yönelimlerine uygundur.	494	3,77	,76
Programdaki ölçme-değerlendirme etkinlikleri planlanırken ulusal değer taşıyan unsurlar da plana dahil edilmiştir.	494	3,78	,75
Ölçme-değerlendirme sürecinde bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır.	494	3,61	,84
Ölçme-değerlendirme etkinlikleri alternatif yöntem ve teknikler kullanmaya uygundur.	494	3,72	,78
Program'da ifade edilen ölçme-değerlendirme ölçüt, yöntem ve teknikleri süre açısından uygulanabiliridir.	494	3,76	,75
Programdaki kazanımlar ve konular çok odaklı ölçme ve değerlendirme (öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenmelerini esas alan süreç ve sonuç odaklı) yapmaya uygundur.	494	3,77	,76
Toplam	494	3,75	,66

Tablo 4.5'de araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme yaklaşımı boyutuna yönelik görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin programın ölçme-değerlendirme yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum ($\bar{X}= 3,75$) düzeyinde bulunmuştur. İlgili boyut kapsamındaki maddelerin aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 9 alt madde içinde katılıyorum düzeyinde görüş bildirilirken, öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği ($\bar{X}= 3,81$) madde ise "Belirtilen ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri, programın içeriğine uygundur" olmuştur. Standart sapma (S) değerlerine bakıldığında 9 alt maddede de S değerleri (0,66- 0,84) gibi birbirlerine yakın ve 1'den küçük değerler alması, araştırmaya katılanların bu faktör ve alt maddeleriyle ilgili görüşlerinin birbirlerine oldukça yakın olduğunu göstermektedir.

4.1.2. 2018 Hayat Bilgisi Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

4.1.2.1. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6.
Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kadın	297	3,89	,57	492	,35	,72
Erkek	197	3,87	,61			

Tablo 4.6'da görüldüğü üzere, yapılan t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenlerin programın genel amaçları ve yaklaşımı konusundaki görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo 4.7.
Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Kıdem	N	$\bar{x}$	S	F	p
1-10 yıl	38	3,98	,46	,99	,41
11-20 yıl	174	3,88	,54		
21-30 yıl	175	3,84	,65		
31-40 yıl	89	3,93	,52		
41 yıl üzeri	18	3,70	,83		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi sonuçları tablo 4,7'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık

göstermemektedir ($p>0,05$). Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında 1-10 yıl ($\bar{x}=3,98$) ve 31-40 yıl ($\bar{x}=3,93$) kıdemine sahip öğretmenlerin görüşleri diğer kıdem gruplarına göre daha olumlu olmasına karşın bu fark istatistiki açıdan anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Kısaca, tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenlerin programın genel amaçları ve yaklaşımına yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.8.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Yaş	N	$\bar{x}$	S	F	p
21-30	25	3,93	,38		
31-40	148	3,91	,53		
41-50	200	3,86	,63	,96	,42
51-60	100	3,90	,55		
61 ve üzeri	21	3,66	,86		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları tablo 4.8’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 61 ve üzeri yaştaki öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde ($\bar{x}=3,66$) iken araştırmaya katılan en genç (21- 30 yaş) öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeyde ($\bar{x}=3,93$) olmasına karşın bu fark istatistiki açıdan anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Kısaca, tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin programın genel amaçları ve yaklaşımına yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.9.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Amaçları ve Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Mezun Olunan Program	N	$\bar{x}$	S	F	p
Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği	303	3,88	,60		
Eğitim Enstitüsü	43	3,83	,68		
Eğitim Yüksek Okulu	56	3,92	,43	,13	,96
Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri	32	3,89	,58		
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler	60	3,87	,58		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında mezun oldukları program bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testi sonuçları tablo 4.9’da verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına ilişkin görüşleri mezun oldukları programa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenlerin programın genel amaçları ve yaklaşımına yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.1.2.2. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	297	3,83	,63	492	,13	,89
Erkek	197	3,82	,62			

Tablo 4.10'da görüldüğü üzere, yapılan t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna yönelik görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo 4.11.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Kıdem	N	$\bar{X}$	S	F	p
1-10 yıl	38	3,94	,54	2,27	,60
11-20 yıl	174	3,84	,62		
21-30 yıl	175	3,73	,67		
31-40 yıl	89	3,95	,51		
41 yıl üzeri	18	3,74	,70		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.11'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık

göstermemektedir ($p>0,05$). Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 1- 10 yıl ($\bar{x}=3,94$) ve 31- 40 yıl ($\bar{x}= 3,95$) kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri diğer kıdem gruplarına göre daha olumlu olmasına karşın bu fark istatistiki açıdan anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Kısaca, tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.12.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Yaş	N	$\bar{x}$	S	F	p
21-30	25	3,89	,47	1,26	,28
31-40	148	3,86	,62		
41-50	200	3,76	,67		
51-60	100	3,91	,53		
61 ve üzeri	21	3,77	,69		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.12’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.13.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlar Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Mezun Olunan Program	N	$\bar{x}$	S	F	p
Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği	303	3,81	,64	,26	,90
Eğitim Enstitüsü	43	3,84	,57		
Eğitim Yüksek Okulu	56	3,80	,58		
Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri	32	3,89	,57		
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler	60	3,88	,63		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri arasında mezun olunan program bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.13’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri mezun oldukları programa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan

öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.1.2.3. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablo 4.14'de verilmiştir.

Tablo 4.14.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	297	3,81	,59	492	-1,11	,25
Erkek	197	3,87	,54			

Tablo 4.14'de görüldüğü üzere, yapılan t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenlerin programın içerik boyutuna yönelik görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo 4.15.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Kıdem	N	$\bar{X}$	S	F	p
1-10 yıl	38	3,79	,55	1,74	,13
11-20 yıl	174	3,86	,60		
21-30 yıl	175	3,80	,56		
31-40 yıl	89	3,92	,47		
41 yıl üzeri	18	3,57	,82		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.15'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde ($\bar{x}= 3,57$) iken 31- 40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeyde ($\bar{x}= 3,92$) olmasına karşın bu fark istatistiki açıdan

anlamli farklılık oluşturmamıştır. Kısaca, tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenlerin programın içerik boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.16.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Yaş	N	$\bar{x}$	S	F	p
21-30	25	3,77	,57		
31-40	148	3,88	,59		
41-50	200	3,81	,57	,96	,42
51-60	100	3,87	,49		
61 ve üzeri	21	3,65	,81		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.16'da verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin programın içerik boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.17.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçerik Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Mezun Olunan Program	N	$\bar{x}$	S	F	p
Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği	303	3,83	,59		
Eğitim Enstitüsü	43	3,77	,64		
Eğitim Yüksek Okulu	56	3,79	,52	,53	,71
Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri	32	3,90	,56		
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler	60	3,90	,52		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında mezun olunan program bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.17'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri mezun oldukları programa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenlerin programın içerik boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.1.2.4. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığı belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablo 4.18’de verilmiştir.

Tablo 4.18.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kadın	297	3,81	,63	492	-,29	,77
Erkek	197	3,83	,59			

Tablo 4.18’de görüldüğü üzere, yapılan t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreci konusundaki görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo 4.19.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Kıdem	N	$\bar{x}$	S	F	p
1-10 yıl	38	3,84	,63	1,91	,10
11-20 yıl	174	3,83	,63		
21-30 yıl	175	3,78	,58		
31-40	89	3,93	,57		
41 yıl üzeri	18	3,52	,91		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.19’da verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde ($\bar{x}= 3,52$) iken 31-40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeyde ($\bar{x}= 3,93$) olmasına karşın bu fark istatistiki açıdan anlamlı farklılık oluşturmamıştır. Kısaca, tüm kıdem gruplarında bulunan

öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.20.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Yaş	N	$\bar{x}$	S	F	p
21-30	25	3,81	,60		
31-40	148	3,83	,62		
41-50	200	3,83	,61	,65	,62
51-60	100	3,83	,57		
61 ve üzeri	21	3,61	,87		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.20'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.21.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreci Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Mezun Olunan Program	N	$\bar{x}$	S	F	p
Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği	303	3,82	,60		
Eğitim Enstitüsü	43	3,85	,74		
Eğitim Yüksek Okulu	56	3,77	,57	,15	,96
Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri	32	3,82	,68		
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler	60	3,86	,61		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında mezun olunan program bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.21'de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri mezun oldukları programa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenlerin programın öğrenme-öğretme süreci boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.1.2.5. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Tablo 4.22.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına Ait t Testi Bulguları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kadın	297	3,77	,65	492	,56	,57
Erkek	197	3,73	,67			

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22’de görüldüğü üzere, yapılan t testi sonuçlarına göre öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenlerin programın ölçme-değerlendirme konusundaki görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Tablo 4.23.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Kıdem	N	$\bar{X}$	S	F	p	Anlamlı Fark
1-10 yıl	38	3,79	,66	2,95	,02	41 yıl üzeri → 1-10
11-20 yıl	174	3,76	,68			
21-30 yıl	175	3,69	,65			→ 31- 40 yıl
31-40 yıl	89	3,92	,52			
41 yıl üzeri	18	3,41	,86			21-30 yıl → 31-40 yıl

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında mesleki kıdem bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.23’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın kaynağını tespit etmek için çoklu karşılaştırma testlerinden (post-hoc test) LSD testi uygulanmıştır. Bu fark 41 yıl ve üzeri öğretmenlerle 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 31-40 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında; ayrıca 21-30 yıl ile 31-40 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında ortaya çıkmaktadır. Tablodaki aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında, 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en düşük

düzeyde ($\bar{x}= 3,41$) iken 31- 40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeydedir ($\bar{x}= 3,92$). Bu anlamlı farkın ortaya çıkmasının sebebi 41 yıl ve üzeri öğretmenlerin mesleki kıdemlerinden dolayı ölçme değerlendirme faaliyetlerine daha hâkim olmaları ve uygulamada daha yeterli oldukları söylenebilir.

Tablo 4.24.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Yaşa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Yaş	N	$\bar{x}$	S	F	p
21-30	25	3,73	,69		
31-40	148	3,77	,67		
41-50	200	3,74	,64	,89	,46
51-60	100	3,82	,61		
61 ve üzeri	21	3,53	,85		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında yaşları bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.24’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenlerin programın ölçme-değerlendirme boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tablo 4.25.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme-Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Programa Göre Karşılaştırılmasına Ait ANOVA Bulguları

Mezun Olunan Program	N	$\bar{x}$	S	F	p
Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği	303	3,75	,67		
Eğitim Enstitüsü	43	3,78	,68		
Eğitim Yüksek Okulu	56	3,78	,55	,10	,98
Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri	32	3,79	,67		
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler	60	3,73	,67		

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında mezun olunan program bakımından anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek için yapılan tek yönlü ANOVA testi sonuçları tablo 4.25’de verilmiştir.

ANOVA sonuçlarına göre, öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri mezun oldukları programa göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Buna göre, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenlerin programın ölçme-değerlendirme boyutuna yönelik görüşlerinin birbirine benzerlik gösterdiği söylenebilir.

4.2. Nitel Bulgular

4.2.1. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Geneline Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Çalışmada öğretmenlerle görüşme yoluyla elde edilen nitel veriler sonucunda, öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının geneline yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları bulunmuştur. Bu görüşleri özetlemek gerekirse; öğretmenler programın öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun ve yeterli olduğu, öğrencinin günlük yaşamında karşılaşacağı durumlarla ilgili davranışlar öğretti, esnek yapılı, öğrenciye yol gösterici ve onun bilgi, beceri ve donanımları kazanmasına fırsat veren olduğunu belirtmişlerdir. İki katılımcının program ile ilgili görüşleri diğerlerinden farklı olmasının yanında üzerinde durulması gereken olguları içermektedir. 8. Katılımcı programı “yol gösterici” olarak tarif ederken 10. katılımcı “bilgi, beceri ve donanımları kazanmasına fırsat veren” olarak tarif etmektedir. Programın yol gösterici ve fırsat veren olarak tarif edilmesi, programın gerek öğretmene ders işleme ve etkinlik konusunda gerekse öğrencinin öğrenme noktasında önünü açması ile ilgilidir. Bu bağlamda ders işleme ve etkinlik konusunda belli düzeyde hareket kabiliyeti olan bir öğretmenin öğrencilere daha faydalı olması ve farklı etkinlikler ile onların gelişimine daha fazla katkı sunması sağlanmış olacaktır. Bu sayede kendisini geliştiren ve öğrencilerine faydalı olmaya çalışan bir öğretmenin öğrencisi de kendisine öğrenme noktasında yol gösteren ve fırsat veren bir programla daha verimli bir ders işlemiş olacak ve daha donanımlı birey haline gelecektir.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının geneline yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda sunulmuştur:

1. Katılımcı; Program öğrencilerin yaşlarına ihtiyaçlarına uygundur.
2. Katılımcı; Amaçlara uygun ama içerik biraz daha geliştirilmelidir.
3. Katılımcı; Hayat Bilgisi dersi programının sürekliliğini ve güncelliğini sağlamak amacıyla esnek hazırlandığı görülmektedir.
4. Katılımcı; Programın genel itibarıyla eksiklikleri olmasına rağmen yaparak- yaşayarak öğrenme, aktif öğrenme metotları ile öğrencilerin günlük hayatla bağlantılar kurarak içselleştirilmesi sağlanmaktadır.
5. Katılımcı; Dersin amaçları bağlamında ders programı değerlendirildiğinde, programın yeterli olduğunu düşünüyorum.
6. Katılımcı; Öğrenme etkinliklerinin planlanmasında ve öğretim materyallerinin hazırlanmasında genel amaç ve kazanımlar bütünlük içindedir. Öğrenci seviyelerine uygundur.
7. Katılımcı; Günlük hayatla ilişkilendirilebilir kazanımlar doğrultusundadır. Günlük hayatta karşılaşılabilecek durumlarla ilgili davranışlar öğretilmektedir.
8. Katılımcı; 2018 Hayat Bilgisi Programı genel anlamıyla çocuklara günlük hayat ile ilgili yol gösterici bir programdır.
9. Katılımcı; Programda dersin amaç, kapsam, içerik, öğrenme öğretme süreci boyutlarında olumlu yenilikler gözlemlendi.
10. Katılımcı; Program öğrencilerin öğrendiklerini günlük hayatta kullanabileceği bilgi, beceri ve donanımları kazanmasına fırsat vermektedir.

4.2.2. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı ve Vizyonuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı ve Vizyonuna yönelik olumlu görüşler ifade etmişlerdir. Bu görüşler incelendiğinde katılımcıların konuyu farklı açılardan değerlendirdikleri ve farklı görüşleri olduğu görülmektedir. 5 katılımcı programı öğrenci ve kazanımlar açısından değerlendirmiş ve programın temel yaklaşım ve vizyonunu öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanması, hayatın içindeki rolünü, toplumu ve dünyayı tanımalarını amaçlayan bunu da yaparak- yaşayarak öğrenmeleri için uygun faaliyetler içeren bir program olarak değerlendirmişlerdir.

2 katılımcı programın temel yaklaşım ve vizyonunu milli ve manevi kaynaklar ve değerler eğitimi bağlamında, 2 katılımcı yeniliklere açık, esnek ve geliştirilebilir olarak, 1 katılımcı da yapılandırmacı bir yaklaşımla hazırlandığı yönünde görüş bildirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin 2018 hayat bilgisi öğretim programının temel yaklaşımı ve vizyonuna yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda verilmiştir:

1. Katılımcı; Çocukların; kendilerini, çevrelerini, içinde yaşadığı toplumu ve dünyayı tanımalarına yönelik.
2. Katılımcı; Günümüz çocuklarının faaliyetlerine uygun yapılabilir.
3. Katılımcı; Öğrencilerin bilgi, beceri ve davranışları arasındaki bütünlüğü kurarken milli ve manevi kaynaklardan yararlanarak değerlerimizi özümseyen bireyler olarak yetiştirme anlayışı görülmektedir.
4. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programı bilgi, beceri ve en önemlisi değerler eğitimi önemsemektedir. Bu temel yaklaşımın çok önemli olduğunu düşünüyorum.
5. Katılımcı; Program, biz uygulayıcılara yol gösterici olması açısından son derece önemlidir ve temel yaklaşımı ve vizyonunu uygun buluyorum. Her bir amaca yönelik kazanım düzenlenmiştir.
6. Katılımcı; Hayat Bilgisi Dersi öğretim programı öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenmeyi merkeze alan, temel yaşam becerilerini kazanmalarını esas alan bir amaçla hazırlanmıştır. Temel yaklaşımlar günlük hayata uygulanabilir düzeydedir.
7. Katılımcı; Günlük hayatın içinde olmalıdır. Öğrencinin hayatın içindeki rolü temel prensiptir.
8. Katılımcı; Yenilikçi ve gelişmeye açık buluyorum,
9. Katılımcı; Program yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmıştır.
10. Katılımcı; Program yeniliklere açık, esnek ve geliştirilebilir yapıdadır.

4.2.3. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Programın uygulayıcısı olan öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlarına yönelik genel olarak olumlu görüşler ifade ederken 2 katılımcı olumsuz görüş bildirmiştir. 1 katılımcı günlük hayata ilişkilendirilmesi boyutunda eksikliklerinin olduğunu

belirtirken diğer katılımcı genel bir ifadeyle Kazanımların çok iyi olduğunu ancak bazılarının yeterli olmadığını beyan etmiştir.

Olumlu görüş bildiren katılımcıların görüşleri değerlendirildiğinde, kazanımların öğrencinin seviyesine uygun, bilimsel, araştırmaya yöneltici ve merak artırıcı, çağın gerekliliğine ayak uyduran, ara disiplinlere ilişki kurulmasına olanak tanıyan ve kazandırılması kolay olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir.

Öğretmenlerin 2018 hayat bilgisi öğretim programının kazanımlarına yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda sunulmuştur:

1. Katılımcı; Kazanımlar bilimsel, araştırmaya yöneltici ve merak artırıcı ve yeterli etkinliklerle desteklenmektedir.
2. Katılımcı; Kazanımları çok iyi ama yeterli olmayanlar da var.
3. Katılımcı; Kazanımların temel değerlerimizi ön plana çıkararak öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde yetkinlikleri kazandırmak amacıyla hazırlanması yönüyle çağın gerekliliğine ayak uydurduğu kanaatindeyim.
4. Katılımcı; Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının günlük hayata ilişkilendirilmesi boyutunda eksikliklerinin olduğunu düşünüyorum.
5. Katılımcı; Kazanımlar; genel amaçlara uygundur. Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak hazırlanmış, anlaşılır ve nettir. Ara disiplinlere ilişki kurulmasına önem verilmiştir. Özellikle günlük yaşam becerisi geliştirme konuları oldukça detaylı işlenmiştir.
6. Katılımcı; Kazanımlar çocukların gelişimlerine uygundur. Kazanımlar temel yaşam becerilerini kazandırmaya yöneliktir. Kazanımlar Değerler eğitiminde hedeflenen amaçlara yönelik hazırlanmıştır.
7. Katılımcı; Öğrenciyi hayata hazırlamaktadır. Ailede ve toplumda ihtiyacı olan çözümleri bulmaktadır.
8. Katılımcı; Kazanımlar çocukların seviyesine uygundur.
9. Katılımcı; Kazanımlar yeterli ve uygundur.
10. Katılımcı; Kazanımlar öğrenci seviyesine uygun, kazandırılması kolaydır.

4.2.4. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin verdikleri cevaplara baktığımızda; 6 katılımcı programın içeriğinin uygun ve yeterli bularak olumlu görüş bildirirken 2 katılımcı geliştirilmesi gerektiğini, 2 katılımcıda bazı olumlu yönlerinden bahsederken aynı zamanda bazı yönleri ile geliştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. İçeriği olumlu bulanların programın içeriğinin, öğrencinin çevreyi ve kendisini tanımasına yönelik, öğrendiklerini günlük yaşamına aktarmasına olanak sağlayacak, öğrencinin bilgiyi kendilerinin yapılandırmasını sağlayan, anlaşılabilir bir dille yazıldığını ve uygun ve yeterli olduğunu beyan etmişlerdir.

2 katılımcı içeriği konu temelinde değerlendirmiş ve 1 katılımcı, doğa, bilim, Atatürk, bayramlar ve diğer önemli konuları içermesi yönüyle olumlu bulurken içeriğin yaparak-yaşayarak öğrenilmesi, materyal ve süre bakımından eksiklikler olduğunu beyan etmiştir. Diğer katılımcı ise, içeriğin günlük hayatı işlediğini ancak toplumsal bazı durumlarla örtüşmediğini

belirtmiş ve babanın ev işlerine- ailede dayanışmaya ortak olmaması gibi bir durumu dile getirmiştir.

Katılımcıların 2018 hayat bilgisi öğretim programının içeriğine yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda verilmiştir:

1. Katılımcı; Çevreyi ve öğrencinin kendisini tanımaya yöneliktir ve uygundur. Görsel içerikler yeterlidir.
2. Katılımcı; İçeriğin geliştirilmesi gerekir,
3. Katılımcı; Programın içeriğine bakıldığında programın kendini ifade etmesi yönüyle anlaşılabilir bir dille yazıldığını söyleyebiliriz.
4. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programı içeriğinde doğa, bilim, Atatürk, bayramlar ve diğer önemli konular söz konusu. Ancak içeriğin yaparak- yaşayarak öğrenilmesi kısmında materyal, süre gibi eksiklikler söz konusu.
5. Katılımcı; Program genelde birbirini tamamlayacak şekilde etkinliklerden oluşmuştur. 1.sınıf, 2.sınıf, 3.sınıf şeklinde kolaydan zora ve sarmal şekilde düzenlenmiş içeriğe sahiptir. Fakat bazı yerlerinde sıkça tekrara düşmesi hazır bulunuşluk ilkesiyle çelişmektedir.
6. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programının içeriği etkinliklerle geliştirilebilir
7. Katılımcı; İçerik günlük hayatı işlemektedir. Fakat bazı durumlarda örtüşmeyebilmektedir (Örneğin; babanın ev işlerine- ailede dayanışmaya ortak olmaması gibi).
8. Katılımcı; İçeriği yeterli buluyorum.
9. Katılımcı; Programın içeriği öğrenme ve öğretme etkinlikleriyle öğrencilerin bilgiyi kendilerinin yapılandırmasını sağlamaktadır.
10. Katılımcı; İçerik öğrencinin kendini, çevresini tanımaya sağlayacak, öğrendiklerini günlük yaşamına aktarmasına olanak sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

4.2.5. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme-Öğretme Süreçlerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Program uygulayıcısı öğretmenlerin cevaplarına baktığımızda; 7 katılımcı programın öğretme- öğrenme süreçlerine yönelik olumlu görüş bildirirken 2 katılımcı geliştirilmesi gerektiğini 1 katılımcıda olumlu bazı yönlerini dile getirirken bazı yönlerinin geliştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. Programın öğretme- öğrenme süreçlerine yönelik olumlu görüş bildiren 3 katılımcı, öğretme- öğrenme süreçlerinin, bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetleri göz önünde bulundurduğu ve diğer ders kazanımları ile uyumlu olduğunu beyan etmiştir.

Aynı şekilde olumlu görüş bildiren 3 katılımcı da süreçlerin yaparak- yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığından olumlu baktıklarını beyan etmişlerdir. Bir katılımcı etkinliklerin ilgili olduğu kazanımı kavratmaya yönelik olduğu için süreçte faydalı olacak şekilde düzenlendiğini ancak etkinliklerin klasik tarzda düzenlediği için öğrencilerin ilgisini çekmediğini ve bazı konularda da etkinlik sayısı ve sürelerinin öğretme süreci için yeterli olmadığını beyan etmiştir.

Olumsuz görüş bildiren bir katılımcı ise öğrenme ve öğretme sürecinde; diğer derslerle ilişkilendirilmesi ve bilimsellik gibi konularda eksiklikleri olduğunu dile getirmiştir.

Katılımcı öğretmenlerin 2018 hayat bilgisi öğretim programının öğrenme-öğretme sürecine yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda sunulmuştur:

1. Katılımcı; Süreçler yeterlidir.
2. Katılımcı; Öğrenme- öğretme süreçlerini beğendim.
3. Katılımcı; Öğretme ve öğrenme süreçleri bakımından bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetleri göz önünde bulundurarak yapılandırıldığı görülmektedir.
4. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programı öğrenme ve öğretme sürecinde; diğer derslerle ilişkilendirilmesi, bilimsellik gibi konularda eksiklikleri olabiliyor.
5. Katılımcı; Etkinlikler ilgili olduğu kazanımı kavratmaya yönelik olduğu için süreçte faydalı olacak şekilde düzenlenmiştir. Fakat ilginç, ilgi çekici değil çoğunlukla klasik tarzda düzenlenmiştir. Bazı konularda etkinlik sayısı ve süreleri öğretme süreci için yeterli olmayabiliyor.
6. Katılımcı; Öğrenme-öğretme süreçleri geliştirilebilir.
7. Katılımcı; Çocuk yaşadığı hayata göre yorumlamaktadır. Yaparak- yaşayarak öğrenme etkilidir.
8. Katılımcı; Öğretme ve öğrenme sürecine olumlu katkı sağlayan diğer ders kazanımları ile uyumlu.
9. Katılımcı; Öğretme ve öğrenme süreçlerinde öğretmenler geleneksel yöntemler yerine öğrenciyi merkeze alan yaparak- yaşayarak öğrenme gibi yöntem ve teknikler kullanmalıdırlar.
10. Katılımcı; Öğretme- öğrenme süreçleri bireysel farklılıkları göz ardı etmeyen, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkan sağlamaktadır.

4.2.6. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme- Değerlendirme Durumlarına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Program uygulayıcısı öğretmenlerin cevaplarına baktığımızda, 8 katılımcı programın ölçme- değerlendirme etkinliklerine yönelik olumlu görüş bildirirken 1 katılımcı yeterli olmadığı için ek kaynak kullandığını 1 katılımcı da ölçme- değerlendirme etkinliklerini olumlu bulurken bazı konularda farklı yöntemlerin eklenebileceğini beyan etmiştir.

Olumlu görüş bildirenler, programın ölçme- değerlendirme ve etkinliklerinin amaçlara uygun, çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla belirlenmiş olduğunu ve günlük hayattaki tutum ve davranışlar örtüştüğünü, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin kazanımların gerçekleşmesini gözlemleme bakımından öğretmene kolaylık sağladığından yeterli ve uygun olduğunu beyan etmişlerdir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin 2018 hayat bilgisi öğretim programının ölçme değerlendirme durumlarına yönelik görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda verilmiştir:

1. Katılımcı; Etkinlikler yeterli ve kazanımlara uygundur.
2. Katılımcı; Ölçme -değerlendirme süreçleri amaçlara uygundur.
3. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programının ölçme değerlendirme sürecinde çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edildiğini görmekteyiz.
4. Katılımcı; Yeterli olmadığı için ekstra kaynakları kullanıyorum
5. Katılımcı; Ölçme- değerlendirme etkinliklerinin öğretim süreci devam ederken uygulanabiliyor olmasını çok olumlu görüyorum. Süreci daha emin adımlarla tamamlamayı sağlıyor. Fakat farklı yöntemler eklenebilir (Uygun olan ünite ve temalarda).
6. Katılımcı; Öğretmen ölçme- değerlendirme sürecinde kazanımların gerçekleşme düzeyini süreç içinde izleyebilme imkanına sahiptir.
7. Katılımcı; Edinilen kazanımlarla günlük hayattaki tutum ve davranışlar örtüşmektedir. Aksi takdirde öğrenme gerçekleşmemiştir.
8. Katılımcı; Yeterli buluyorum.
9. Katılımcı; Ölçme ve değerlendirme etkinlikleri kazanımların gerçekleşmesini gözlemlemede yeterli ve uygundur.
10. Katılımcı; Ölçme-değerlendirme etkinliklerinin öğrenme sürecine yayılması öğretmene kolaylık sağlamıştır.

4.2.7. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanmasına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların çoğu genel olarak uygulamanın eksik yanları ile ilgili görüş belirtirken daha çok önerilerde bulunmaktadır. Bu görüşleri özetlemek gerekirse, etkinliklerin artırılması, okullarda materyal sağlanması, süre sıkıntısı olduğunda esnekliğin olması, değer eğitimine daha çok yer verilmesi, pratik yapmanın önemli olduğu, konular hazırlanırken farklı toplumsal ve sosyo-ekonomik yapıya sahip öğrencilerinde gözetilmesi ve programın uygulanmasında önemli olanın öğretmenlerin programı benimsemesi gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Öğretmenlerin 2018 hayat bilgisi öğretim programının uygulanmasına yönelik görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmuştur:

1. Katılımcı; Bu soruya cevap verilmemiştir.
2. Katılımcı; Uygulamada sıkıntı yaşamadım. Uygulanması pratik ve zevkliydi.
3. Katılımcı; Aslında programın daha verimli olarak uygulanmasında en önemli rolün bu programın uygulayıcıları olan öğretmenlerin programı benimsemesi gerekmektedir
4. Katılımcı; Hayat Bilgisi Programının uygulanması için yaparak-yaşayarak öğrenmenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bol materyal, geziler gibi alternatif yöntemlerin kullanılması gerektiğini düşünüyorum.
5. Katılımcı; Uygulamada birebir tecrübe etme etkinlikleri, canlandırma etkinlikleri, gezi gözlem çalışmalarını arttıran, eğitici oyunlarla, daha büyük sınıflarda tartışmalar yapılması sağlayan etkinliklere yer verilebilir. Grup çalışmalarını destekleyici etkinlikler artırılabilir.
6. Katılımcı; Bazı kazanımlar belirli gün ve haftalara denk gelen zaman dilimlerinde işlenememektedir. Ayrıca Milli Bayramlar ve Atatürkçülük konularına daha fazla yer verilebilir.
7. Katılımcı; Günlük hayata daha çok adapte edilmeli, aile ve yakın çevre programın içinde olmalıdır. Teoriden çok pratik te kazanımlar işlenmelidir.
8. Katılımcı; Kitaplara program aktarılırken farklı gelir düzeyi, sosyal yapısı, aile yapısı olan çocuklar göz önünde bulundurulmasını tavsiye ederim. Konularda hep standart bir Türk ailesi ele alınmaktadır ama farklı hayatlar yaşayan çocuklar göz ardı edilmemelidir.
9. Katılımcı; Konu ve kazanımlarla ilgili program doğrultusunda okullarımıza materyal kazandırılması dersin daha verimli işlenmesi için uygun olacaktır. Materyalleri hazırlamada öğretmenin geçirdiği zamandan tasarruf sağlanacaktır.
10. Katılımcı; Program içerisinde yer alan ünite ve konuların işleniş süreleri bazen yeterli olmadığından esnetilebilmelidir

4.2.8. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Program uygulayıcısı öğretmenlerin cevaplarına baktığımızda, 4 katılımcı sorun yaşamadığı, 4 katılımcı öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklı sorunlar olduğu, 1 katılımcı kavramların soyut kaldığı yönünde, 1 katılımcı da materyal eksikliği ve kaynak kullanımı konusunda sorunlar yaşandığı yönünde görüş beyan etmiştir.

Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının uygulanmasında karşılaşılan sorunlara yönelik görüşleri aşağıda doğrudan alıntı şeklinde sunulmuştur:

1. Katılımcı; Sorun yaşamadım.
2. Katılımcı; Sorun olmadı.
3. Katılımcı; Programın uygulanmasında soyut kavramların somutlaştırılarak öğrenciler üzerinde davranışa dönüştürmede öğrencinin okul ile aile yaşamı çatışmaların yaşanması.
4. Katılımcı; Materyal eksikliği, kaynak kullanımı gibi.
5. Katılımcı; Etkinlik süre, sayı ve çeşitlerinde, ölçme değerlendirme çeşitliliğinde, bazı tarihi konuların anlatımında kavramların soyut kalması.
6. Katılımcı; Kazanımlar doğrultusunda yapılacak etkinliklerde okul ve yaşam arasında bağlantı kurulması çevresel nedenlerle zor olmaktadır.
7. Katılımcı; Aile içindeki tutum ve davranışların programla örtüşmediği durumlarda öğrenci çelişki yaşayabilmektedir.
8. Katılımcı; Programı uygularken farklı sosyoekonomik düzeydeki çocukların bazı sıradan gündelik konulara uzak olduğunu görüyorum.
9. Katılımcı; Program uygulanırken bir sıkıntı yaşanmamıştır.
10. Katılımcı; Programın uygulamasında sorun yaşamadım.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma

İlkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programına ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmanın bu bölümünde, nicel ve nitel veri toplama araçlarıyla elde edilen bulgular ilgili alanyazın bağlamında tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1.1. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Yaklaşımına (Perspektifine) İlişkin Görüşleri

Araştırmada uygulanan ölçekten elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgulara göre, çalışmaya katılan ilkokul sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel yaklaşımını ekseriyetle olumlu biçimde değerlendirdikleri (katılıyorum düzeyinde) görülmüştür. Buna göre, katılımcıların uygulamış oldukları Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının temel alındığı öğrenci merkezli yaklaşımın uygun olduğunu ve bu konuda olumlu bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir. Bu konuda daha derinlemesine görüş almak ve bilgi edinmek amacıyla örnekleme yer alan bir grup öğretmenle yapılan görüşme ile elde edilen bulgular da bunu destekler niteliktedir. Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan ‘2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı ve Vizyonuna Yönelik Görüşleriniz Nelerdir?’ sorusuna, öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Temel Yaklaşımı ve Vizyonuna yönelik olumlu görüşler ifade ettikleri, katılımcıların konuyu farklı açılardan değerlendirdikleri ve farklı görüşleri olduğu belirlenmiştir. 5 katılımcı programı, öğrenci ve kazanımlar açısından değerlendirmiş ve programın temel yaklaşım ve vizyonunu öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanması, hayatın içindeki rolünü, toplumu ve dünyayı tanımalarını amaçlayan bunu da yaparak- yaşayarak öğrenmeleri için uygun faaliyetler içeren bir program olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir.

Öztürk (2015), “Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki Temel Becerileri Kazanmalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri” isimli araştırmasında, öğrencilerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programında yer alan iletişim ve temalarla ilgili temel kavramları “iyi” seviyede, diğer becerileri ise “orta” seviyede kazandıklarını belirlemiştir. Temel becerilerin kazanılmasına ilişkin görüşlerin öğretmenlerin cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki kıdem ve girdikleri sınıf düzeyi gibi parametrelere göre değişiklik göstermediğini belirlemiştir.

Çalışmada elde edilen bir başka bulgu, öğretmenlerin görüşlerinin demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak önemli düzeyde bir değişiklik olmadığıdır. Burada elde edilen sonuçlar bazı yönleri ile literatürdeki benzer çalışmalarda elde edilen sonuçlar ile

örtüşmektedir. Nitekim Alak (2011), Demir (2007) ve Kalafatçı (2017) tarafından yapılan çalışmalarda öğretmenlerin hayat bilgisi öğretim programı ile ilgili görüşlerinin genel olarak demografik değişkenlere göre değişmediği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaş, cinsiyet, mesleki kıdemleri ve mezun oldukları yükseköğretim programı gibi demografik özelliklerinin 2018 HBÖP ile ilgili görüşlerini etkilemediği söylenebilir.

5.1.2. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara İlişkin Görüşleri

Araştırmada uygulanan ölçekten elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgulara göre, çalışmaya katılan ilkokul sınıf öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlarını ekseriyetle olumlu biçimde değerlendirdikleri (katılıyorum düzeyinde) görülmüştür. Buna göre, katılımcıların uygulamış oldukları Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının kazanımları hakkında olumlu bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

Benzer bir çalışmada Türkyılmaz (2011)'da öğretmenlerin programdaki kazanımların dersin amaçlarına uygun olduğu yönünde görüşleri olduğunu belirlemiştir. Kalafatçı (2017)' de aynı şekilde öğretmenlerin kazanımların dersin amaçlarına uygun olduğu ancak bazı yönleri ile geliştirilmesi gerektiği noktasına görüş beyan ettiklerini belirtmektedir. Tuncer (2009)'da genel olarak kazanımların gerçekleştirilebilir olduğunu belirlemiştir. Kurşun (2013)'de, "Hayat Bilgisi Dersi Programının Araştırma Becerilerine Ulaşabilirliğinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" isimli araştırmasında, öğretmenlerin, Hayat Bilgisi programını öğrenciye araştırma becerisinin kazandırılmasında yönünden değerlendirdiklerinde olumlu görüşler ifade ettiklerini belirlemiştir. Barlas (2015)'de "Hayat Bilgisi Dersi Kazanımlarının Ortak ve Derse Özgü Becerileri Kazandırmadaki Etkililiğinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Belirlenmesi" isimli çalışmasında, Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının ortak becerileri ve derse özgü becerileri kazandırmada etkili olduğunu belirlemiştir.

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Kazanımlarına Yönelik Görüşleriniz Nelerdir?*' sorusuna, öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlarına yönelik genel olarak olumlu görüşler ifade etmiştir. 2 katılımcının olumsuz görüş bildirdiği, 1 katılımcının günlük hayata ilişkilendirilmesi boyutunda eksikliklerinin olduğunu belirttiği diğer katılımcının ise genel bir ifadeyle Kazanımların çok iyi olduğunu ancak bazılarının yeterli olmadığı yönünde düşüncesini beyan etmiştir. Benzer bir çalışmada Bastık (2018) bu dersin yaşam becerileri kazandırmada etkili olduğu ancak bazı yönleri ile geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Olumlu görüş bildiren katılımcıların kazanımların öğrencinin seviyesine uygun, bilimsel, araştırmaya yöneltici ve merak artırıcı, çağın gerekliliğine ayak uyduran, ara disiplinlere ilişki kurulmasına olanak tanıyan ve kazandırılması kolay olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir.

Narin (2007), "İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri", adlı araştırmasında, öğretmenlerin programı vatandaşlık bilgi ve becerilerini kazandırma yönünden büyük ölçüde yeterli bulduğu ancak bazı değerleri kazandırma yönünden yetersiz olduğunu belirlemiştir.

5.1.3. Sınıf Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriğine (ünite ve konular) İlişkin Görüşleri

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının İçeriği Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?*' sorusuna, 6 katılımcı programın içeriğinin uygun ve yeterli bularak olumlu görüş bildirirken 2 katılımcı geliştirilmesi gerektiğini, 2 katılımcıda bazı olumlu yönlerinden bahsederken aynı zamanda bazı yönleri ile geliştirilmesi gerektiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Kalafatçı (2017)'de araştırmasında öğretmenler tarafından program içeriğinin olumlu olarak değerlendirildiğini ancak geliştirilmesi gereken yönleri olduğuna dikkat çekmektedir. 2 katılımcı içeriği konu temelinde değerlendirmiş ve 1 katılımcı, doğa, bilim, Atatürk, bayramlar ve diğer önemli konuları içermesi yönüyle olumlu bulurken içeriğin yaparak- yaşayarak öğrenilmesi, materyal ve süre bakımından eksiklikler olduğunu beyan etmiştir. Diğer katılımcı ise, içeriğin günlük hayatı işlediğini ancak toplumsal bazı durumlarla örtüşmediğini belirtmiş ve babanın ev işlerine- ailede dayanışmaya ortak olmaması gibi bir durumu dile getirmiştir. Türkyılmaz (2011) ve Kalafatçı (2017) yaptıkları araştırmada öğretmenlerin programın Atatürk ile ilgili konularda yeterli olduğu ve olumlu değerlendirdiklerini tespit etmiştir.

İçeriği olumlu bulanların programın içeriğinin, öğrencinin çevreyi ve kendisini tanımaya yönelik, öğrendiklerini günlük yaşamına aktarmasına olanak sağlayacak, öğrencinin bilgiyi kendilerinin yapılandırmasını sağlayan, anlaşılabilir bir dille yazıldığını ve uygun ve yeterli olduğunu beyan etmişlerdir. Tuncer (2009)'da yapmış olduğu araştırmada öğretmenlerin konularla ilgili olumlu görüşleri olduğunu belirtmiştir.

5.1.4. İlkokul Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Görüşleri

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme- Öğretme Süreçlerine Yönelik Görüşleriniz Nelerdir?*' sorusuna, 7 katılımcı

programın öğretme- öğrenme süreçlerine yönelik olumlu görüş bildirirken 2 katılımcı geliştirilmesi gerektiğini 1 katılımcıda olumlu bazı yönlerini dile getirirken bazı yönlerinin geliştirilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir.

Olumlu görüş bildiren 3 katılımcı, öğretme- öğrenme süreçlerinin, bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetleri göz önünde bulundurduğu ve diğer ders kazanımları ile uyumlu olduğunu beyan etmiştir.

Aynı şekilde olumlu görüş bildiren 3 katılımcı da süreçlerin yaparak- yaşayarak öğrenmeye imkân sağladığından olumlu baktıklarını beyan etmişlerdir.

Bir katılımcı etkinliklerin ilgili olduğu kazanımı kavratmaya yönelik olduğu için süreçte faydalı olacak şekilde düzenlendiğini ancak etkinliklerin klasik tarzda düzenlediği için öğrencilerin ilgisini çekmediğini ve bazı konularda da etkinlik sayı ve sürelerinin öğretme süreci için yeterli olmadığını beyan etmiştir.

Olumsuz görüş bildiren bir katılımcı ise öğrenme ve öğretme sürecinde; diğer derslerle ilişkilendirilmesi ve bilimsellik gibi konularda eksiklikleri olduğunu dile getirmiştir

5.1.5. İlkokul Öğretmenlerinin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme Değerlendirme Etkinliklerine Yönelik Görüşleriniz Nelerdir?*' sorusuna, 8 katılımcı programın ölçme- değerlendirme etkinliklerine yönelik olumlu görüş bildirmiştir. 1 katılımcı yeterli olmadığı için ek kaynak kullandığını 1 katılımcı da ölçme- değerlendirme etkinliklerini olumlu bulurken bazı konularda farklı yöntemlerin eklenebileceğini beyan etmiştir.

Olumlu görüş bildirenler, programın ölçme- değerlendirme ve etkinliklerinin amaçlara uygun, çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla belirlenmiş olduğunu ve günlük hayattaki tutum ve davranışlar örtüştüğünü, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin kazanımların gerçekleşmesini gözlemleme bakımından öğretmene kolaylık sağladığından yeterli ve uygun olduğunu beyan etmişlerdir. Demir (2007), Tuncer (2009) ve Türkyılmaz (2011)'de benzer sonuçlar elde ederek öğretmenlerin genel olarak program içeriğinde yer alan yöntemleri kullandığını, Kalafatçı (2017) ise farklı olarak öğretmenlerin bu yöntemleri daha az benimsemediğini tespit etmiştir.

5.1.6. Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Olarak Değerlendirilmesine İlişkin Görüşleri

Çalışmanın nitel verilerinin analizi sonucunda, öğretmenler 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programına yönelik olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Özetle programın

öğrencilerin yaş ve seviyelerine uygun ve yeterli olduğu, öğrencinin günlük yaşamında karşılaşacağı durumlarla ilgili davranışlar öğreten, esnek yapılı, öğrenciye yol gösterici ve onun bilgi, beceri ve donanımları kazanmasına fırsat veren bir yapıda olduğu görüşlerinin öne çıktığı görülmüştür. Benzer bir biçimde Uğraş (2011)'de "Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersinde Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Becerilerini Kazanma Düzeylerine İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı araştırmasında, öğretmenlerin hayat bilgisi programını eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazandırma açısından değerlendirdiklerinde görüşlerinin genel olarak olumlu olduğunu belirlemiştir.

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanmasında Yaşadığınız Sorunlar Nelerdir?*' sorusuna, katılımcıların genel olarak uygulamanın eksik yanları ile ilgili görüş belirtirken daha çok önerilerde bulunmaktadır. Bu görüşleri özetlemek gerekirse, etkinliklerin arttırılması, okullarda materyal sağlanması, süre sıkıntısı olduğunda esnekliğin olması, değer eğitime daha çok yer verilmesi, pratik yapmanın önemli olduğu, konular hazırlanırken farklı toplumsal ve sosyo-ekonomik yapıya sahip öğrencilerinde gözetilmesi ve programın uygulanmasında önemli olanın öğretmenlerin programı benimsemesi gerektiği yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Nitel veri toplama aracı görüşme formunda yer alan '*2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Uygulanması ile ilgili Görüşleriniz Nelerdir?*' sorusuna, 4 katılımcı uygulamada sorun yaşamadığı, 4 katılımcı öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklı sorunlar olduğu, 1 katılımcı kavramların soyut kaldığı yönünde, 1 katılımcı da materyal eksikliği ve kaynak kullanımı konusunda sorunlar yaşandığı yönünde görüş beyan etmiştir.

Sonuç olarak; gerek nicel gerek nitel bulgulara göre, çalışmanın örneklem grubunda yer alan ilkökul sınıf öğretmenlerinin 2018 İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programına ilişkin değerlendirmelerinin genel olarak olumlu olduğu, ancak programın günlük hayatla ilişkilendirilmesi, kazanımlar, programın içeriği, öğretme- öğrenme ve ölçme-değerlendirme boyutlarının geliştirilmesi gerektiği tespit edilmiştir. Ayrıca kavramların soyut kaldığı, materyal eksikliği, kaynak kullanımı ve öğrencilerin toplumsal, kültürel ve sosyo-ekonomik durumlarından kaynaklı sorunlar yaşandığı vurgulanmıştır.

5.2. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara 2018 HBÖP'nin genel yaklaşımı, içeriği, kazanımları, öğrenme- öğretme süreçleri ve ölçme değerlendirme durumlarına göre aşağıda yer verilmiştir.

5.2.1. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Genel Yaklaşımına (perspektifine) İlişkin Sonuçlar

- ✓ Öğretmenlerin Programın Genel Yaklaşımına ilişkin düşüncelerini ölçen ölçek maddelerine yönelik öğretmen görüşleri “katılıyorum” düzeyinde olmuştur. Öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği madde ise “*Programın temel yaklaşımı (perspektifi) hakkında bilgi sahibiyim*” olmuştur.
- ✓ Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımı boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı farklılık göstermemiştir. Bir başka deyişle hem kadın hem de erkek öğretmenler programın genel amaçları ve yaklaşımı konusunda bilgi sahibidir.
- ✓ Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına tüm kıdemlerdeki öğretmenler genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin yaş değişkenine göre; Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir. 61 ve üzeri yaştaki öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde iken araştırmaya katılan en genç (21- 30 yaş) öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeyde olmasına karşın tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenler programın genel amaçları ve yaklaşımına yönelik görüşleri birbirine oldukça yakındır.
- ✓ Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre; Hayat Bilgisi Öğretim Programının genel amaçları ve yaklaşımına, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenler genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

5.2.2. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımlara İlişkin Sonuçlar

- ✓ Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna yönelik görüşlerinin genel ortalaması ‘katılıyorum’ düzeyinde olmuştur. Öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği maddeler ise “*Program, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden bir bütün olarak gelişimini hedeflemektedir ve Programın kazanımları, öğrencilere toplumsal, kültürel, milli ve manevi değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır*” olmuştur.
- ✓ Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar yönünden hem kadın hem de erkek öğretmenler çoğunlukla katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

- ✓ Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri, 1- 10 yıl ve 31- 40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri diğer kıdem gruplarına göre daha olumlu olmasına karşın tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenlerin programın kazanımlar boyutuna genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin yaş değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlar boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler tüm yaş gruplarında programa kazanımlarına yönelik görüşleri birbirine oldukça yakındır.
- ✓ Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının kazanımlarına ilişkin görüşleri, tüm mezun olunan program gruplarında birbirine oldukça benzerdir.

5.2.3. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Yer Alan İçeriğe (ünite ve konular) İlişkin Sonuçlar

- ✓ Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna yönelik görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum düzeyinde bulunmuştur. Ünite ve konular kapsamında, öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği madde ise *“Konular, Milli Eğitimin amaçlarıyla uyumludur”* olmuştur.
- ✓ Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Hem kadın hem de erkek öğretmenler HBÖP’ne içerik olarak çoğunlukla katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre; öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içerik boyutuna ilişkin görüşleri; 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde iken 31- 40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeyde bulunmuştur. Tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenler programa içerik yönünden genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin yaş değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içeriğine ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenler programın içeriğine yönelik görüşleri birbirine oldukça yakındır.

- ✓ Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre; 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının içeriğine, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenler genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

5.2.4. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğrenme ve Öğretme Sürecine İlişkin Sonuçlar

- ✓ Öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreçlerine yönelik görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum düzeyinde bulunmuştur. Öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği madde ise *“Program’ın öğrenme-öğretme süreçleri açık ve anlaşılır olarak tanımlanmıştır”* olmuştur.
- ✓ Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; Hayat Bilgisi Öğretim Programının öğrenme-öğretme süreci boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kadın ve erkek öğretmenler HBÖP’nin öğrenme - öğretim sürecine genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre; Öğretim Programının öğrenme-öğretim süreci boyutuna ilişkin görüşleri; 41 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en düşük düzeyde iken 31- 40 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin görüşleri en yüksek düzeydedir. Tüm kıdem gruplarında bulunan öğretmenler Programdaki öğrenme-öğretim sürecine genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin yaş değişkenine göre; Öğretim Programının öğrenme-öğretim süreci boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenler programın öğrenme-öğretim sürecine yönelik görüşleri birbirine oldukça yakındır.
- ✓ Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre; Öğretim Programının öğrenme-öğretim sürecine, tüm mezun olunan program gruplarında bulunan öğretmenler genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.

5.2.5. 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Ölçme ve Değerlendirme Durumlarına İlişkin Sonuçlar

- ✓ Araştırmaya katılan öğretmenlerin 2018 Hayat Bilgisi Öğretim Programının ölçme-değerlendirme yaklaşımına ilişkin görüşlerinin genel ortalaması katılıyorum düzeyinde bulunmuştur. Öğretmenlerin en çok katılım gösterdiği madde ise *“Belirtilen ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri, programın içeriğine uygundur”* olmuştur.

- ✓ Öğretmenlerin cinsiyet değişkenine göre; Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri arasında cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kadın ve erkek öğretmenler programın ölçme-değerlendirme durumlarına genellikle katılıyorum düzeyinde görüş belirtmişlerdir.
- ✓ Öğretmenlerin mesleki kıdemi değişkenine göre; Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri mesleki kıdemlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir. Farkın kaynağını tespit etmek için çoklu karşılaştırma testlerinden (post-hoc test) LSD testi uygulanmıştır. Bu fark 41 yıl ve üzeri öğretmenlerle 1-10 yıl, 11-20 yıl ve 31-40 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında; ayrıca 21-30 yıl ile 31-40 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenler arasında ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Öğretmenlerin yaş değişkenine göre; Programının ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Tüm yaş gruplarında bulunan öğretmenler Programdaki ölçme-değerlendirme durumlarına yönelik görüşleri birbirine oldukça yakındır.
- ✓ Öğretmenlerin mezun oldukları yükseköğretim programı değişkenine göre; Programının ölçme-değerlendirme durumlarına tüm mezun olunan program gruplarında yer alan öğretmenlerin görüşleri birbirine oldukça benzerdir.

Sonuç olarak, ilkököl 1., 2. ve 3. sınıflarda verilen Hayat Bilgisi dersinde 6-8 yaş arası çocuklara kendisini tanıma, kişisel bakım ve sağlığına dikkat etme, toplumsal kuralları öğrenme ve bunlara uyum sağlama, temel becerilere sahip olma, maddi, manevi ve milli değerlerin öğretildiği bir derstir. Hayat bilgisi dersi ara disiplin bağlantıları kurularak farklı derslerin alanına giren konuları işleme bakımından ilkökölün odak dersleri arasında yer almaktadır. Bu bakımdan öğrenciye öğrenim hayatında yararlı bilgiler verilirken bir yandan da bir birey olarak karakter kazanması sağlanmaktadır.

Tüm öğretim programlarında olduğu gibi Hayat Bilgisi Öğretim Programında da zaman içerisinde sosyoekonomik hayatta ve bilim ve teknolojik alanda yaşanan gelişmelerin etkisiyle değişim ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Program geliştirme olarak ifade edilen bu olguda belli bir plan ve program dâhilinde yapılması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak ilk iş program ve uygulaması ile ilgili geri dönüşleri alarak durumu iyi analiz etmektir. Nitekim bir programın başarısı öncelikle program geliştirmenin gerek olup olmadığı, hangi konuların geliştirilmesi gerektiği, uygulamada ortaya çıkan eksiklik ve aksaklıkların neler olduğunun belirlenmesi ve buna göre geliştirmelerin yapılmasına bağlıdır. Bu konuda programın uygulayıcısı olan öğretmenler kilit rol oynamaktadır. Programın ve dolayısıyla öğrencilerin ve toplumun geleceği için öğretmenlerin programla ilgili görüşleri büyük önem taşımaktadır.

5.3. Öneriler

Çalışmada ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Geliştirilen öğretim programlarının uygulanmadan önce daha geniş biçimde programın uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüş, eleştiri ve önerilerinden yararlanılmalıdır.
- Programların geliştirilmesi sürecinde pilot uygulamaların yapılması ve bu çalışmalardan elde edilecek dönütler ışığında programların uygulanmasına geçilmelidir.
- Geliştirilen programlar uygulama öncesinde öğretmenlere detaylı biçimde tanıtılmalıdır. Bu konuda öğretmenlerin aktif katıldığı, uygulamaya dönük çeşitli çalıştay ve atölye çalışmaları gerçekleştirilebilir.
- Öğretim programlarının uygulama sürecinde program değerlendirme çalışmaları ile olumlu ve başarılı taraflarının yanı sıra eksiklik ve zayıf yanlarının belirlenerek bunların giderilmesi için önlemler alınması gerekir.
- Hayat bilgisi Öğretim Programının daha detaylı biçimde değerlendirilmesi yönünde ve derinlemesine veriler elde edilmesi amacıyla nicel yöntemlerin yanı sıra gözlem ve görüşme vb. gibi yöntemlerinin kullanıldığı nitel veya karma desen çalışmalarının yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- (1)Alak, G. (2011). *Hayat bilgisi öğretim programı öğelerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü: Erzurum
- (2)Akınoğlu, O. (2003). Hayat bilgisi öğretimi. C. Öztürk, D. Dilek, (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* (3. Baskı) içinde (1- 13), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (3)Akyüz, Y. (2015). *Türk eğitim tarihi: M.Ö. 1000-M.S. 2015*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (4)Altun, A. ve Çakmak, E. (2013). İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programında medya okuryazarlığı eğitimi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 237-254.
- (5)Aykaç, N. (2011). Hayat bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop ili örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 19(1), 113- 126.
- (6)Bahçe, A. (2010). *Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- (7)Barlas, B. (2015). *Hayat Bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- (8)Bastık, U. (2018). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü: Gaziantep.
- (9)Baysal, Z. N. (2007). Hayat Bilgisi: Toplumsal ve doğal yaşama bütüncül bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Hayat bilgisi öğretimi: yapılandırmacı bir yaklaşım* içinde (1- 19). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- (10)Bektaş, M. (2009). Hayat ve hayat bilgisi dersi. S. Öğülmüş. (Ed.). *İlköğretim Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen El Kitabı* içinde (1- 11). Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.
- (11)Bektaş, M. (2013). Hayat Bilgisi öğretimi ve öğretmen el kitabı. S. Öğülmüş, (Ed.), *Hayat Bilgisi dersinin dün bugün* içinde (13- 28). Ankara: Pegem Akademi yayıncılık.
- (12)Berkowitz, M. W., & Hoppe, M. (2009). Character education and gifted children. *High Ability Studies*, 20(2), 131-142. doi:10.1080/13598130903358493
- (13)Binbaşıoğlu, C. (2003). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- (14)Büyükoztürk, Ş. (2005). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- (15)Cooley, A. (2008). Legislating character: moral education in North Carolina's public schools. *Educational Studies*, 43(3), 188-205. doi:10.1080/00131940802117563
- (16)Creswell, J.W. (2002). *Research design. Qualitative, quantitative and mixed approaches*. (2nd Ed). *Thousand Oaks*, California: Sage Publications.
- (17)Çakır, G. (2007). Yeni hayat bilgisi programında yer alan kazanımların önerilen etkinlikler çerçevesinde gerçekleştirilebilme düzeyinin belirlenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- (18)Çalışır, F. (2011). *Hayat bilgisi dersinde karikatürlerle öğretimin öğrenci başarısına etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- (19)Çilek, E. (2017). *Türkiye’de Program Değerlendirme ile İlgili Problemler (Samsun İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Samsun
- (20)Çilenti, K. (1988). *Özel öğretim yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi, Eğitim Ön lisans Yayınları,
- (21)Çoban, A. (2018). Temel Kavramlar. İçinde G.Ocak (Ed.). *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (1-59). Ankara: Pegem Akademi.
- (22)Demir, S. (2007). İlköğretim okulu hayat bilgisi dersi programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Kayseri ili örneği). (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Malatya.

- (23)Demirel, Ö. (2014). *Eğitimde program geliştirme*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (24)Deveci, H. (2008). Hayat bilgisi dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar, (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi içinde* (1- 20). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- (25)Erden, M. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- (26)Ergün, M., Özmantar, M.F., Bay, E. & Ağaç, G. (2015). Cumhuriyetin ilanından günümüze eğitimde, program geliştirmede ve matematik programlarında yaşanan değişim ve gelişimler. M.
- (27)Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan A.Ş.
- (28) Gliner, J. A., Morgan, G. A. ve Leech, N. L. (2015). S. Turan (Edt.) *Uygulamada Araştırma Yöntemleri Desen ve Analizi Bütünleştiren Yaklaşım*. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık, Ankara
- (29)Gözütok, F. D., Mızıkacı, F., Ulubey, Ö., Tüke, E., Bıkmaz, F., Şahin, S., Koçer, E. ve Akçatepe, G. (2013). *Cumhuriyet'in ilanından günümüze öğretim programlarının analizi: hayat bilgisi örneği*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- (30) Gözütok, F.D., Doğan Taş, İ., Rüzgar, M.E, Akçatepe, A.G. ve Yetkiner, A. (2015). İlkokul birinci sınıf hayat bilgisi kitaplarının değerlendirilmesi, *İlköğretim Online*, 14(3), 825-844.
- (31)Güleryüz, H. (2008). *Hayat bilgisi öğretimi ve programı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (32)Gündüz, M. (2014). İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde "sorumluluk" değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- (33)Gürkan, T. ve Gökçe, E. (1999). *Türkiyede ve çeşitli ülkelerde ilköğretim*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- (34)Güven, S. ve Kaymakçı, S. (2016). *Hayat bilgisi öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (35)Hesapçıoğlu, M. (1998). *Öğretim ilke ve yöntemleri (eğitim programları ve öğretim)*. İstanbul: Beta Yayınları.
- (36)Hoge, J. (2002). Character education, citizenship education, and the social studies. *Social Studies*, 93(3), 103-109.
- (37)Kabapınar, Y. (2016). *Kuramdan uygulamaya hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- (38)Kalafatçı, Ö. (2017). *Hayat bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Ordu ili örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- (39)Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Nobel yayıncılık
- (40)Katılmış, A., Eksi, H., & Öztürk, C. (2011). Efficiency of social studies integrated character education program. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11(2), 854-859.
- (41)Kurşun, A. (2013). *Hayat bilgisi dersi programının araştırma becerilerine ulaşabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- (42)MEB (2009). *İlköğretim 1, 2 ve 3. sınıflar hayat bilgisi dersi öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- (43)MEB (2015). *İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- (44)MEB (2017). *İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- (45)MEB (2018). *İlkokul hayat bilgisi dersi öğretim programı (1, 2 ve 3. sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- (46)Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- (47)Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, CA: Sage
- (48)Narin, D. (2007). *İlköğretim Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Vatandaşlık Bilgi, Beceri ve Değerlerini Kazandırmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- (49)Ocak, G. ve Beydoğan, H. Ö. (2005). İlköğretim okulları 3. sınıf hayat bilgisi dersi içerik standartlarının öğretmen görüşlerine göre bazı değişkenler açısından yeterlilik düzeyi (standart belirleme-Erzurum örneği). *Milli Eğitim Dergisi*, S. 165: 109-132.
- (50)Ocak, G. ve Çınar, İ. (2010). Yapılandırmacı anlayış ve çeşitleri. *Eğitime Bakış, Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, 16, 56-60.
- (51)Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de program değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4,2, 126-149.
- (52)Özdemir, S.M. (2011). Hayat bilgisi ders programının değerlendirilmesi. İçinde L. Küçükahmet (Ed.). *Konu alanı ders kitabı inceleme kılavuzu* (248-267). Ankara: Nobel.
- (53)Özdemir, S.M., Ceylan, M., & Canoğlu, S.N. (2015). To What Extent Can Pre-service Teachers Turn Theoretical Knowledge They Have Acquired into Practice? *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(2), 265-282.
- (54) Özdemir, S.M. (2018). Eğitimde program geliştirme sürecinde hedef ve içerik seçimi ve düzenlenmesi. İçinde G.Ocak (Ed.). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (61-108). Ankara: Pegem Akademi.
- (55)Özer, M. ve Aktaş, B.Ç. (2019). Değerler eğitimi devamlılığı: okul öncesi eğitim programından hayat bilgisi öğretim programına. *İlköğretim Online*, 18(1): 389-405.
- (56)Öztürk, T. (2015). Öğrencilerin hayat bilgisi dersi öğretim programındaki temel becerileri kazanmalarına yönelik öğretmen görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 271-292.
- (57)Palavan, Ö. ve Başar, E. (2014). Hayat bilgisi dersinde beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin başarılarına ve kalıcılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (1): 165-178.
- (58)Parker, D. C., Nelson, J. S., & Burns, M. K. (2010). Comparison of correlates of classroom behavior problems in schools with and without a school-wide character education program. *Psychology in the Schools*, 47(8), 817-827.
- (59)Pike, M. A. (2010). Christianity and character education: faith in core values? *Journal of Beliefs & Values: Studies in Religion & Educati*, 31(3), 311-312.
- (60)Semerci, Ç. (2007). Ölçme ve değerlendirme. İçinde E.Karip (Ed.). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Peem A Yayıncılık.
- (61)Sönmez, V. & Alacapınar, F. S. (2015). *Örnekleriyle eğitimde program değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- (62)Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- (63)Sönmez, V. (2010). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- (64)Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.). *Sosyal bilgiler öğretimi içinde*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- (65)Şahin, M. (2009). Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye’de hayat bilgisi dersi programlarının gelişimi. *Journal of International Social Research*, 2(8), 402-410.
- (66)Şimşek, N. (2013). Hayat Bilgisinde kişisel nitelik (değer) öğretimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(1), 1325-1346.
- (67)Şimşek, N. (2014). Hayat bilgisi öğretimi. İçinde Z.N. Baysal, (Edt.). *2005 Hayat bilgisi öğretim programına önceki programlarla karşılaştırmalı bir bakış* (51- 68). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- (68)Tay, B. ve Baş, M. (2015). 2009 ve 2015 Yılı hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 341-374.
- (69)Tuncer, Ö. (2009). *İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.
- (70)Türk Dil Kurumu (2019). Güncel Türkçe sözlük, (2019, 20 Haziran). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr>
- (71)Türkyılmaz, A. (2011). *İlköğretim Hayat Bilgisi dersi öğretim programının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi (Balıkesir ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

- (72)Uçuş Güldalı, Ş. (2017). 2009 ve 2017 Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması, *Türk Akademik Yayınlar Dergisi (TAY Journal)*, 1(1), 76-98.
- (73)Uğraş, H. (2011). *Öğrencilerin Hayat Bilgisi dersinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- (74)Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme: teori ve teknikler*. Ankara: Alkım Yayınları.
- (75)Yaşaroğlu, C. (2013). Hayat bilgisi dersi kazanımlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 8(7), 849-849.
- (76)Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- (77)Yıldırım A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Kitabevi.
- (78)Yıldız, S.Ş. (2009). *2005 hayat bilgisi dersi öğretim programının birleştirilmiş sınıflarda uygulanabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (nitel bir araştırma)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- (79)Yolcu, O. (2014). *Cumhuriyetten (1923) günümüze (2013) ilköğretim birinci kademe Hayat Bilgisi ve fen ve teknoloji öğretim programlarının "çevre eğitimi" açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- (80)Yurdugül, H. (t.y.) Faktör analizinde KMO VE Bartlett testleri neyi ölçer? (2019, 22 Mayıs). Erişim adresi: <http://yunus.hacettepe.edu.tr/~yurdugul/3/indir/Kuresellik.pdf>.

EKLER

Ek 1. Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Onay Belgesi

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU
ONAY BELGESİ

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencilerinden Yasemin Yıldız SELBİ'nin "2017 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Mersin İli Örneği" adlı çalışma kurulumuz tarafından incelenmiş ve,

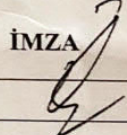
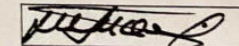
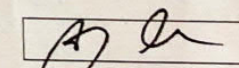
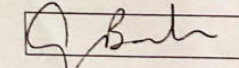
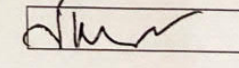
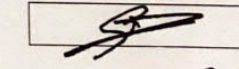
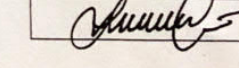
Etik yönden uygun bulunmuştur.

Etik yönden geliştirilmesi gerekmektedir.

Etik yönden uygun bulunmamıştır.

Mersin Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kararı	
Başvuru Formunun Etik Kurula Ulaştığı Tarih	22/05/2019
Etik Kurul Karar Toplantı Tarihi ve Karar No	31/05/2019 - 022
Yer	Mersin Üniversitesi, Uğur Oral Kültür Merkezi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.

KURUL BAŞKANI VE ÜYELER:

Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR	Başkan	
Prof. Dr. Hüseyin Mualla YÜCEOL	Üye	
Prof. Dr. Aslıhan DOĞAN TOPÇU	Üye	
Prof. Dr. F. Ayşe BALCI KARABOĞA	Üye	
Prof. Dr. Turhan KORKMAZ	Üye	
Prof. Dr. Şerife YORULMAZ	Üye	
Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN	Üye	

Acıklama:

ASLI GIBİDİR
Av. Turkan UĞUR CAN
Hukuk Müşaviri

Ek 2. Mersin Valiliği Onay Belgesi

T.C.
MERSİN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34776202-605.01-E.10931762
Konu : Yasemin YALDIZ SELBİ ' nin
Araştırma İzin Talebi

10/06/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Mersin Üniversitesi Rektörlüğü'nün 30.05.2019 tarihli ve1062510 sayılı yazısı.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitimi Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin YALDIZ SELBİ ' nin Prof. Dr. Soner Mehmet ÖZDEMİR danışmanlığında yapacağı "2017 İlkokul Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi; Mersin İli Örneği" konulu araştırma izin talebi ile ilgili 10.06.2019 tarihli komisyon görüşü ve çalışma programı ilişikte sunulmuştur.

Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitimi Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Yasemin YALDIZ SELBİ ' nin söz konusu çalışmayı 03.06.2019 - 28.06.2019 tarihleri arasında İlimiz Akdeniz, Toroslar, Yenişehir ve Mezitli ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine gönüllülük esasına dayalı olarak ve eğitim öğretimi aksatmadan (imzalı ve mühürlü anket soruları kullanılarak) uygulanması, çalışmaya konu kişilerden, aile üyelerinden ad ve soyad, telefon, adres ile din, mezhep, etnik gruba mensubiyet gibi hassas bilgilerin istenmemesi ve uygulama sonucunda hazırlanacak raporun basılı ve dijital ortamda İl Millî Eğitim Müdürlüğümüze vermek şartı ile uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Adem KOCA
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek :
1- Ün. Yazısı ve Ekleri (5 sayfa)
2- Komisyon Görüşü (2 sayfa)

OLUR
10/06/2019
Süleyman DENİZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Dumlupınar Mah. GMK. Biv. Yenişehir / MERSİN
Elektronik Ağ: <http://mersin.meb.gov.tr>
E-posta: istatistik33@meb.gov.tr

Bilgi İçin :Şef-Mehmet ŞİMŞEKKAYA-
V.H.K.İ Canan YAŞA -Tel.:0(324)3291481
Dahili Tel: 120 Faks:0(324)3273518-19

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden b481-99e2-3322-91d0-976c kodu ile teyit edilebilir.

Ek 3. Ölçek Formu

Sevgili meslektaşlarım,
Bu çalışma, 2017 yılında geliştirilen ve ilkokullarda uygulanmaya başlanan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının öğretmenlerin görüşleri alınarak değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir yüksek lisans tezinin veri toplama aracıdır. Çalışmaya katılımda gönüllük esas alınmıştır. Ölçekteki maddeleri samimi bir şekilde cevaplamanız çalışmanın güvenilirliğini artıracaktır. Bu çalışmadan elde edilecek veriler sadece yüksek lisans tezi ile sınırlı kalacak ve akademik amaç dışında kullanılmayacaktır. Ankete adınızı yazmanız gerekli değildir.

Çalışmaya katıldığınız ve destek olduğunuz için teşekkür eder, iyi çalışmalar dilerim.

Yasemin YALDIZ SELBİ
Mersin Üniv. Eğitim Bil. Enst. Y.L. Öğrencisi

1. Kişisel bilgiler

Cinsiyet : Kadın ( ) Erkek ( )

Mesleki kıdem: 1-10 yıl ( ) 11-20 yıl ( ) 21-30 yıl ( ) 31-40 yıl ( ) 41 yıl ve üzeri ( )

Yaş : 21-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51-60 ( ) 61 ve üzeri ( )

Mezun olduğunuz program: Eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği ( ) Eğitim Enstitüsü ( )
Eğitim Yüksek Okulu ( ) Eğitim Fakültesinin diğer bölümleri ( )
Eğitim fakültesi dışındaki fakülte ve bölümler ( ) Diğer (Lütfen yazınız).....

2. 2017 Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesine Yönelik Maddeler

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Programın Genel Amaçları ve Yaklaşımı (Perspektifi)						
1.	Hayat Bilgisi Programının amaçları "Milli Eğitimin Genel ve Özel Amaçları" ile uyumludur.					
2.	Programın temel alındığı yaklaşım (perspektifi) öğrenci merkezlidir.					
3.	Programın temel yaklaşımı (perspektifi) hakkında bilgi sahibiyim.					
Kazanımlar						
4.	Program, bireyin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel yönden bir bütün olarak gelişimini hedeflemektedir.					
5.	Kazanımlar, bilimsel çalışmalar sonucunda belirlenmiştir.					
6.	Kazanımlar, güncel bilgi birikimiyle uyumludur ve gelişime açık yapıdadır.					
7.	Program kazanımları, öğrenciler tarafından gerçekleştirilebilir niteliktedir.					
8.	Program kazanımları, çağın yönelimlerine uygun olarak belirlenmiştir.					
9.	Programın kazanımları, öğrencilere toplumsal, kültürel, milli ve manevi değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır.					
10.	Programın kazanımları, öğrencilere evrensel değerleri kazandırabilecek nitelikte hazırlanmıştır.					
11.	Programın kazanımları birbirleriyle ilişki ve uyumludur.					
12.	Kazanım sayıları konulara uygun bir şekilde dağıtılmıştır.					

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	İçerik					
13	İçeriğe, öğrencilerin özelliklerine ve öğrenme-öğretme koşullarına göre farklı konular eklenebilecek esnekliğe sahiptir.					
14	Konular, Milli Eğitimin amaçlarıyla uyumludur.					
15	Program içeriği açık ve anlaşılır olarak ifade edilmiştir.					
16	İçerik, bilimsel bilgiler içermekte, araştırma bulgularına dayanmaktadır.					
17	Programın içeriği kazanımlarla uyumludur.					
18	Program içeriği ezbercilikten uzak ve uygulamaya dönük olarak hazırlanmıştır.					
19	İçerikteki konuların uygun yoğunlukta dağılımı yapılmıştır.					
20	Ünitelerin öğretimi için öngörülen süre yeterlidir.					
21	Program içeriği, öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak hazırlanmıştır.					
22	Program içeriği, öğrencilerin gelişim özelliklerine ve hazırbulunuşluk düzeylerine uygundur.					
23	Program içeriği öğretim ilkelerine (somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, yakından uzağa vb.) uygun hazırlanmıştır.					
24	Programın içeriğinde evrensel değerlere yeterince yer verilmiştir.					
	Öğrenme-Öğretme Süreci					
25	Program'ın öğrenme-öğretme süreçleri açık ve anlaşılır olarak tanımlanmıştır.					
26	Programdaki etkinlikler, öğrencilerin özellikleri ve eğitim koşullarına göre değişiklik gösterebilecek yapıdadır.					
27	Öğrenme-öğretme süreci, öğrenci merkezli olarak oluşturulmuştur.					
28	Programdaki etkinlikler bilimseldir.					
29	Öğrenme-öğretme sürecinin, çağdaş öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerine uygun olarak tasarlanmıştır.					
30	Program, uygulamada öğretmenlere rehberlik etmektedir.					
	Ölçme-Değerlendirme Süreci					
31	Program'da, uygulanacak ölçme-değerlendirme ölçütleri ile yöntem ve teknikleri açık ve anlaşılır olarak belirtilmiştir.					
32	Ölçme-değerlendirme ölçütleri, program hedefleri ile uyumludur.					
33	Belirtilen ölçme-değerlendirme yöntem ve teknikleri, programın içeriğine uygundur.					
34	Program'da ifade edilen ölçme-değerlendirme ölçüt, yöntem ve teknikleri çağın yönelimlerine uygundur.					
35	Programdaki ölçme-değerlendirme etkinlikleri planlanırken ulusal değer taşıyan unsurlar da plana dahil edilmiştir.					
36	Ölçme-değerlendirme sürecinde bireysel farklılıklar dikkate alınmıştır.					
37	Ölçme-değerlendirme etkinlikleri alternatif yöntem ve teknikler kullanmaya uygundur.					
38	Program'da ifade edilen ölçme-değerlendirme ölçüt, yöntem ve teknikleri süre açısından uygulanabiliridir.					
39	Programdaki kazanımlar ve konular çok odaklı ölçme ve değerlendirme (öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenmelerini esas alan süreç ve sonuç odaklı) yapmaya uygundur.					

Ek 4. Görüşme Formu

Sevgili Meslektaşım,

Bu görüşme formu, 2017 yılında geliştirilen ve ilkokullarda uygulanmaya başlayan Hayat Bilgisi Dersi Programının öğretmenlerin görüşleri alınarak değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir yüksek lisans tezinin veri toplama aracıdır. Konu ile ilgili görüşlerinizi soruların altındaki boşluğa yazınız. Sorulara vereceğiniz cevaplar çalışmanın geçerliğini yakından ilgilendirdiğinden, samimi ve gerekli ise detaylı cevaplar vermenizi rica eder, çalışmaya katıldığınız ve verdiğiniz destek için teşekkür ederim.

Yasemin YALDIZ SELBİ
Mersin Üniv. Eğitim Bil.Enst. Y. L. Öğrencisi

1. Bölüm (Kişisel Bilgiler)

- **Cinsiyetiniz** : Kadın ( ) Erkek ( )
- **Mesleki Kıdem** : 1-10 Yıl ( ) 11-20 Yıl ( ) 21-30 Yıl ( ) 31-40 Yıl ( ) 41Yıl ve üzeri ( )
- **Yaş** : 21-30 ( ) 31-40 ( ) 41-50 ( ) 51-60 ( ) 61 ve Üzeri ( )
- **Mezun olduğunuz Program** : Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği ( ) Eğitim Enstitüsü ( )

Eğitim Yüksek Okulu ( ) Eğitim Fakültesinin Diğer Bölümleri ( )

Eğitim Fakültesi Dışındaki Fakülte ve Bölümler ( ) Diğer (Lütfen Yazınız).....

2. Bölüm: 2017 Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesine Yönelik Sorular

1. 2017 Hayat Bilgisi Programı hakkındaki genel düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

2. 2017 Hayat Bilgisi Programının temel yaklaşımı ve vizyonu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

3. 2017 Hayat Bilgisi Programının kazanımları hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

4. 2017 Hayat Bilgisi Programının içeriği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

5. 2017 Hayat Bilgisi Programının öğretme ve öğrenme süreçleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

6. 2017 Hayat Bilgisi Programının ölçme- değerlendirme etkinlikleri hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

.....
.....
.....

7. 2017 Hayat Bilgisi Programının uygulanmasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir?

.....
.....
.....

8. 2017 Hayat Bilgisi Programının uygulanması ile ilgili görüş ve önerilerinizi belirtiniz?

.....
.....
.....

Görüşleriniz benim için değerliydi.

Tekrar teşekkür eder, size iyi çalışmalar dilerim.

EK 5. Faktör Analizi Sonuçları

Rotated Component Matrix ^a					
	Faktörler				
	1	2	3	4	5
H1	,767				
H2	,668				
H3	,549				
H11		,753			
H13		,730			
H12		,706			
H10		,696			
H9		,694			
H14		,661			
H7		,649			
H15		,621			
H8		,612			
H25			,705		
H26			,667		
H23			,636		
H27			,631		
H29			,603		
H24			,579		
H19			,568		
H28			,565		
H18			,536		
H21			,607		
H20			,455		
H31			,637		
H38				,717	
H39				,662	
H33				,499	
H40				,481	
H34				,447	
H35				,491	
H47					,819
H46					,819
H49					,765
H48					,759
H43					,754
H44					,727
H45					,698
H42					,642
H41					,626
Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.					
a. Rotation converged in 7 iterations.					

EK 6. Güvenirlilik (Cronbach Alfa) Sonuçları

Güvenirlilik İstatistikleri	
Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
,976	39

Madde Toplam İstatistikleri				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
H1	145,7959	421,278	,658	,976
H2	145,8939	415,792	,741	,976
H3	145,7918	425,854	,467	,977
H7	145,7388	416,595	,741	,976
H8	145,9633	416,683	,729	,976
H9	145,8163	418,462	,716	,976
H10	145,8122	418,227	,715	,976
H11	145,8490	418,825	,692	,976
H12	145,7714	416,349	,745	,976
H13	145,9878	413,266	,760	,976
H14	145,8000	418,972	,691	,976
H15	145,9061	418,200	,650	,976
H18	145,8857	421,241	,659	,976
H19	145,7020	420,579	,701	,976
H20	145,6857	418,413	,747	,976
H21	145,8939	417,251	,704	,976
H23	145,7673	416,958	,750	,976
H24	145,9429	414,882	,752	,976
H25	145,9184	416,985	,714	,976
H26	145,9469	417,083	,585	,976
H27	145,8898	416,967	,766	,976
H28	145,8286	418,807	,748	,976
H29	145,7837	419,777	,672	,976
H31	145,9551	416,043	,703	,976
H33	145,7143	420,115	,676	,976
H34	145,8816	421,113	,686	,976
H35	145,8694	416,229	,759	,976
H38	145,9429	419,275	,646	,976
H39	145,9224	419,646	,748	,976
H40	145,8490	417,055	,747	,976
H41	145,9224	416,924	,747	,976
H42	145,8857	416,339	,778	,976
H43	145,8898	416,648	,778	,976
H44	145,9265	416,306	,779	,976
H45	145,8857	419,134	,699	,976
H46	146,0490	417,186	,687	,976
H47	145,9510	417,604	,736	,976
H48	145,9184	418,067	,727	,976
H49	145,8980	417,912	,736	,976

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Yasemin YALDIZ SELBİ

Doğum Tarihi : 1984

E-mail :

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Eğitim Fakültesi/ Sınıf Öğretmenliği Bölümü	İzzet Baysal Üniversitesi	2006
Yüksek Lisans	Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ İlköğretim bölümü	Mersin Üniversitesi	2019
Doktora			

Görevler :

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Öğretmen	Küçük Yıldız İlköğretim Okulu- Harran/Şanlıurfa	2008- 2011
Öğretmen	Zekeriya Çayan İlköğretim Okulu- Tarsus/ Mersin	2011-2014
Müdür Yardımcısı	Köprübaşı İlkokulu- Anamur/ Mersin	2014-2019
Müdür Yardımcısı	Mersin Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu	Devam ediyor

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

1. Özdemir, S.M. & Yıldız Selbi, Y. (2018). "Türkçe Öğreticilerinin Yabancı Uyruklu Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Yaşadıkları Sorunlar: Mersin İli Örneği" 1. Uluslararası Akdeniz Sempozyumu Bildirisi, 1-3 Kasım 2018 / Mersin